Nr. 269 — Rok 5

Dziś 8 stron

Cena 15 groszy.

GŁOS POMORSKI

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji 2,25 Zł, w agenturach miejscowych miesięcznie 2,30 Zł, przez pocztę przy zamowieniu przez ekspedycję naszą 2,51 Zł., wprost na poczcie lub u listowego kwartalnie 7,83 Zł, miesięcznie 2,61 Zł, dla W. M Gdańska 2,50 Guld. Gd. — pod opaską w Polsce 3,95 Zł. do Gdańska 4,45 Guld. Gd., do Francji 15 fr. (z wysyłką co drugi dzień 13 fr.) do Anglji 5 shil., do Stan Zjedn. 80 cent. W razie nieprzewidzianych wypadków, jak strajki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów lub zwrotu prenumeraty.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy Grudziądz, Bank Związku Spółek Zarobkowych, Danziger Privat-Aktienbank, Gdańsk i Grudziądz, Bank Polski Grudziądz. Konto czeków: Gdańsk nr. 2980 Konto pocztowe: Kasa Oszczędności, Oddział w Poznaniu nr. 201193. Miejsce płatności i wykonania Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski. Wiersz wysokośi milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 12 groszy w dziale reklamowym na stronie 3-łam. przed tekstem 90 gr. wsród tekstu 50 gr, za tekstem 40 groszy dla Wolnego Miasta Gdańska wiersz m/m 8-łam w dziale ogłoszeniowym 0,12 Guld. Gd., wiersz m/m 3-łam. przed tekstem 0,90 Guld Gd., wsród tekstu 0,50 Guld. Gd., za tekstem 0,40 Guld. Gd., dla Niemiec dochodzi 50% nadwyżki, dla reszty zagranicy 100% nadwyżki. Za tłómaczenia 20 procent nadwyżki. — **Rachunki są natychmiast płatne.** — Administracja nie przyjmuje odpowiedzialności za terminowe umieszczenia ogłoszeń.

Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem.
Redaktor Naczeny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | **Grudziądz,** czwartek, dnia 19-go listopada 1925. | Telefon nr. **50, 51 i 66.**

Ustalenie programu przyszłego gabinetu.

Min. Skrzyński prawdopodobnie zakończy dziś misję utworzenia rządu.

Warszawa, 18. 11. 25. Tel. wł. „Gł. Pom.". Mandatarjusz p. Prezydenta do tworzenia gabinetu parlamentarnego p. min. spraw zagraniczn. Aleksander Skrzyński od godziny 11 do 9-ej wieczorem odbywał konferencje z przywódcami klubów w sprawie programu przyszłego gabinetu. Program ten w głównych zarysach zdołano ustalić. czego dowodem jest oświadczenie przywódców klubów, wypowiedziane do przedstawicieli prasy.

A wiec **sanacja gospodarcza i finansowa państwa, walka z bezrobociem, zachowanie ustawodawstwa społecznego, zaopiekowanie się wsią, dostosowanie ustawodawstwa podatkowego do siły płatników, oraz wypełnienie postanowień konstytucji w stosunku do mniejszości narodowych.**

W rozmowach poruszone zostały również kandydatury ministrów, a mianowicie do tych tek, które w chwili obecnej odgrywają najpoważniejszą rolę.

Według oświadczenia p. Skrzyńskiego jutro załatwione zostaną kwestje personalne. Z wczorajszych nastrojów kuluarowych można się spodziewać, że p. min. Skrzyński misję tę zakończy pomyślnie, jednak czy sam obejmie prezesurę gabinetu. czy też obejmie ją któryś z posłów — rozstrzygnie dopiero dzień dzisiejszy.

Konferencje min. Skrzynskiego z posłami.

Narady z przywòdcami klubów Z. L. N., Piast i Wyzwolenia.

Warszawa, 17. 11. Tel. wł. Głosu Pom.". **Poseł Głąbiński, któremu** p. Skrzyński zakomunikował o swojej misji utworzenia gabinetu parlamentarnego, przytem wspomniał o tem. że najlepiej pracować będzie nad utworzeniem gabinetu dla jednego z parlamentarzystów.

Następnie min. Skrzyński konferował z prezesem klubu „Piasta" **posłem Witosem,** na temat zasady nowego gabinetu i o sposobie, co do porozumienia się do niej.

Z kolei konferowali z min. Skrzyńskim przedstawiciele „Wyzwolenia" **posłowie Stolarski i Poniatowski,** którzy zażądali w nowym gabinecie ochrony podstawowej interesów wsi i powrotu marszałka Piłsudskiego do armji.

Oświadczenie posła Chacińskiego prezesa klubu Chrześć. Demokracji.

Poseł Chaciński (Ch. D.) oświadczył przedstawicielom prasy, że klub jego przyjął do wiadomości misje p. Skrzyńskiego i uważa, że gabinet koalicyjny, oparty na najszerszych podstawach może jedynie uratować kraj w obecnej ciężkiej sytuacji.

„Nie jest dla nas przeszkodą zasadniczą — mówił poseł Chaciński — **że na czele gabinetu parlamentarnego stanął nie parlamentarzysta. Czekamy na bliższe szczegóły dotyczące składu osobowego gabinetu. Mam wrażenie, że w ciągu środy sprawa tą zostanie ostatecznie omówiona.**

Warunki P. P. S. Chrz. Nar. i N. P. R.

W imieniu PPS. konferowali z p. Skrzyńskim **poseł Barlicki i Moraczewski.** Głównym przedmiotem rozmowy tej konferencji była sprawa ustawodawstwa socjanego. PPS. zależy na tem, ażeby jak najszybciej załatwić przesilenie.

W rozmowie z posłem **Reichem** (Koło Żydowskie) p. Skrzyński oświadczył, że **o ileby któryś z klubów Chrz. D., ZLN., PPS., lub Piasta nie zechciał przystąpić do koalicji, wówczas p. Skrzyński uważać będzie swoją misję za ukończoną.**

W imieniu klubu Ch. N. **poseł Dubanowicz** wypowiedział się przeciwko oddaniu ministrowi spraw zagranicznych teki prezesa rady ministrów i domagał się pozostawienia generała Sikorskiego przy tece ministra spr. wojskowych.

W imieniu NPR. mówił z ministrem Skrzyńskim **poseł Popiel,** który oświadczył, że o ile w ostatecznym opracowaniu gabinetu charakter i skład osobowy będzie odpowiadać klubowi NPR, wówczas wydeleguje swego przedstawiciela parlamentarzystę do gabinetu i przyjmie całkowitą odpowiedzialność za ten gabinet.

Zjednoczenie niem. za gabinetem koalicyjnym, Klub ukraiński przeciwko Stan. Grabskiemu.

Poseł Pietsch (Zjedn. Niem.) oświadczył p. Skrzyńskiemu, że tak idea koalicji jak i osoba premjera jest przychylnie widziana przez niemieckich obywateli. Domagał się jedynie. żeby wszyscy ministrowie trzymali się ściśle konstytucji.

Klub Ukraiński na konferencji z ministrem Skrzyńskim reprezentował **poseł Chrucki. Wypowiedział się** przeciwko oddaniu teki ministra oświaty St. Grabskiemu który zdaniem posła Chruckiego zniszczył szkolnictwo ukraińskie.

Zw. Chłopski i klub kat. Lud. za rządem Skrzyńskiego, klub pracy żąda powrotu Piłsudskiego.

Poseł Brühl (Zw. Chłopski) domagał się zajęcia sprawą bezrobocia na wsi, przytem, zadeklarował poparcie rządu koalicyjnego.

Przedstawiciele klubu pracy posłowie **Chomiński i Kościałkowski** przedstawili postulaty swego klubu i zażądali powrotu do służby czynnej marszałka Piłsudskiego. Poseł Matakiewicz — przedstawiciel klubu Kat. Lud. zapowiedział poparcie rządu min. Skrzyńskiego.

Oświadczenia min. Skrzyńskiego wobec prasy. — Przesilenie rowija się normalnie.

Po tych konferencjach minister Skrzyński konferował jeszcze z marszałkiem Ratajem, oraz posłami Moraczewskim Witosem i Głąbińskim, następnie o godzinie 9.15 opuścił gabinet marszałkowski. w którym odbywały się konferencje. aby się udać do Belwederu, celem zdania sprawy p. Prezydentowi z dotychczasowego przebiegu konferencji.

Na liczne pytania przedstawicieli prasy minister Skrzyński odpowiedział. że przesilenie rozwija się normalnie i jest pewny, że w środę prace swe ukończy.

Na zapytanie, czy **lista gabinetu jest gotowa** — p. Skrzyński oświadczył, że **co do pewnych osobistości — to tak, jednakże dopiero we środę na dalszych konferencjach z przedstawicielami klubów okaże sie różnica różnych zdań;** co do teki ministra spraw wojskowych — pan Skrzyński oświadczył, **że teka ministra spraw wojskowych nie może być tematem rozmów politycznych.**

Z różnych stron.

— **Minister Skirmunt złożył w imieniu Polski rządowi angielskiemu kondolencję z powodu zatonięcia łodzi podwodnej M. 1.**

— **Ambasador angielski w Berlinie lord Dabernoon zamierza po podpisaniu traktatów locarneńskich ustąpić z zajmowanego stanowiska.**

— „Baltische Presse" donosi z Rygi, że przewodniczący frackji socjal - **demokratycznej wyraził gotowość utworzenia nowego rządu lewicowego.**

— „Neue Fr. Presse" donosi z Białogrodu, że **król powierzył ministrowi Trybunowiczowi kierownictwo ministerstwa oświaty.** Pasicz przedstawił skupczynie skład gabinetu. Sprawa wstąpienia Stefana Radicza do rzadu została ponownie odroczona.

W chwili przełomowej.

W OCZEKIWANIU WYJAŚNIENIA SYTUACJI.

Kto miał słuszność? — niezdrowe apetyty. — „Wyzwolenie". — Jeszcze p. Piłsudski. — Gen. Sikorski. — Akcja p. Skrzyńskiego. — Opinja a Sejm.

Grudziądz, 18 listopada 1925.

W oczekiwaniu na upragnione przez społeczeństwo wyjaśnienie się sytuacji w Warszawie, warto zastanowić się nad tem, o czem pozostała po odejściu p. Grabskiego sytuacja pouczyć może, jakie światło ona rzuca na stosunki w łonie Sejmu. Zastanowienie to jest nader pożądane, aby wyrobić sobie zdanie objektywne, o poszczególnych klubach i osobach, które w tej kuźnicy praw i postanowień, jaką jest izba poselska, role znaczniejsze odgrywają, a decydujące odgrywaćby chcieli. Ponieważ dymisja p. Grabskiego powitana była przez bezwzględną wobec niego opozycję w Sejmie, za jej triumf, należy stwierdzić, że okazało się inaczej, że w rzeczywistości nie o triumfie tu mowa być może, ale raczej o blamażu. W przededniu pamiętnego głosowania w Sejmie dnia 23 października r. bież. nad jawnemi i zamaskowaneli wnioskami nieufności dla p. Grabskiego — zwróciłem się do tegoż głównych przeciwników **pp.** Korfantego i Witosa z zapytaniem tej treści: **czy nie sądzą, że raptowne obalenie danego gabinetu bez przygotowania dlań następcy nie groziłoby ewentualnościa dłuższego przesilenia, czy mają ustalony jakiś plan i program, czy posiadają pewność, że Sejm opanować sytuację i nowy rząd zaraz ze swego grona wyłonić potrafi, czy projekt składu nowego gabinetu jest przygotowany?** Obydwaj byli nader wstrzemięźliwi w odpowiedziach, szczególnie p. Korfanty, ale nie **mogli negować** że ewent. przesilenie szybko przezwyciężone **być** powinno, twierdzili, że przezwyciężenie będzie, **że rada** się bezwątp. znajdzie, a p. W. zapewniał mnie, iż przygotowania są poczynione, jeno mi ich ujawnić nie może.

Tymczasem, kiedy przesilenie po paru tygodniach nadeszło, pokazało się, że Sejm był do tej długo spodziewanej niespodzianki zgoła nieprzygotowany, że sytuacji zgoła opanować nie umiał, a ów niby w zanadrzu przygotowany projekt nowego gabinetu zginął gdzieś w drodze, jak ów złoty róg.

Wobec tego, jeżeli opozycja mówiła o kompromitacji p. Grabskiego, to tembardziej ona sama skompromitowaał się brakiem poczucia odpowiedzialności nieuzasadnionemi przechwałkami oraz nadzieją, która swe dziateczki wywiodła w pole.

Okazuje się więc, że słuszność mieli ci, którzy nie wierzyli, że wszystko samo przez się automatycznie się zrobi i dlatego żądali, aby zająć się sednem rzeczy, przedewszystkiem opracować program, a dopiero następnie zastanowić się nad ludźmi, którzy dawaliby gwarancję jego najlepszego wykonania. Tak właśnie dziś rzeczy stanęły. Trzeba choć w ogólnych zarysach ustalić najpierw rzecz, o którą chodzi, a dopiero następnie omówić kandydatury. I tu znowu miała rację Chrz. Demokracja, która wypowiedziała się przeciwko kandydatom krańcowym. Nie przesądzając jeszcze rezultatu wyników akcji p. Skrzyńskiego, przypuszczać już obecnie można, że do nowego gabinetu, który onby stworzył, nie wejdą ludzie bojowi, lecz fachowi.

*

A teraz pytanie drugie: czy mieli rację ci, którzy podejrzewali, że do obalenia, obalenia za wszelką cenę p. Grabskiego, dążyli nietylko jego przeciwnicy na polu teoryj i praktyk w dziedzinie gospodarczej, ale m. innymi i tacy, którym o pewne zakulisowe (na razie) partyjne, osobiste, mocno swędem awantur meksykańskich zalatujące intrygi chodziło? Czy słuszne były obawy przed chęciami zamachów, dyktatur? Jak zwykle nie obyło się bez przesady, bez robienia z igły wideł, ale z drugiej strony nie było też: „dymu bez ognia".

Na szczęście zatliły się snać jeno trociny, próchno czy mokre wiory — dość. że nie wielka okazała się temperatura ognia i nie wysoko wystrzeliły płomienie. Więcej krzyku niż bólu, więcej dymu i czadu było tu, niż żaru. „Odznaczyło" się tu „wybitnie" osławione „Wyzwolenie", które akurat tyle ma wspólnego z wyzwoleniem, co „kościół narodowy" z Kościołem i Narodem albo Hindenburg z republiką. „Wyzwolenie" dymi jeszcze żądaniem, aby p. Piłsudski wrócił do Armji, z pewnem zawstydzeniem popiera to żądanie P. P. S. — cała bieda, że co do fachowości Pana Komendanta są różne opinje, pomijając już inne względy. Przytem rzecz charakterystyczna, że zdaniem „Wyzwolenia" subordynacja w wojsku jest zbedna, ba równa się „prowokacji". Zdaje się pod tym względem bolszewizm „Wyzwolenia" zdystansował bolszewików moskiewskich

Jeszcze więc mówi się o Piłsudskim. Nie chcemy być wobec niego stronni. Daliśmy mu głos w wczorajszym numerze, powtarzając jego mowę, która była niezgorsza pod względem — literackim. Co więcej, chętnie piszemy się na to, co powiedział o braku siły w wymiarze sprawiedliwości. Natomiast zwrot o swym „honorze — bogu" potępiliśmy już wczoraj na tem miejscu i dalej, by rzecz ostatecznie zakończyć, powtarzamy, iż nie miał prawa p. P. w taki jak to uczynił sposób zjawiać się i ostrzegać w Belwederze.

Niestety p. gen. Sikorski nie wykazał dostatecznej stanowczości, której brak dyskwalifikujen go jako ministra wojny. na jakiem to stanowisku chce go widzieć Ch. Narod. Stron. Dlaczego tego tak namiętnie żąda — powiedzieć nie można. — Prawdopodobnie żadna z tych dwóch kandydatur się nie utrzyma.

*

O akcji p. Skrzyńskiego niema dotąddecydujących wiadomości. Sama myśl powierzenia tej misji p. Skrzyńskiemu była ze względu na stosunki wewnętrzne doskonała, bo nie ma on wrogów na terenie Sejmu i łatwiej niż kto inny porozumieć się może, bodaj ze wszystkiemi klubami. Co do zagranicy, to p. S. jest u niej dobrze zapisany, cieszy się dużym mirem, sympatją. Jedna tylko tu wątpliwość, aby premjerostwo p. Skrzyńskiego nie zostało przyjęte jako dowód, że Polska cieszy się Locarnu.

Tem się zapewne między innemi tłómaczy dążenie p. Skrzyńskiego, aby premjerem był jeden z członków Sejmu. Jeżeli jednak Rataj na czele gabinetu stanąć nie chciał, a obecnie bierze górę fachowość, to prorokowanie na temat, ktoby miał p. Skrzyńskiego zastąpić, jest zawodne. Tembardziej też niema celu wysuwać przypuszczalnego składu gabinetu, aby nie bałamucić opinji próżnemi domysłami. **S. M.**

Jak się odbył przewrót w Persji?

(Korespondencja własna.)

Teheran, w październiku 1925 r.

Zdetronizowany przez większość medżilisu perskiego 80 głosami przeciw 5 Szach Achmed-Chan-Kadżar był siódmym z dynastji Kadżarów, która panowała w Krainie Lwa od 1796 r. Założycielem dynastji był eunuch, słynny z okrucieństwa Aga-Mohamed-Chan. Achmed wstąpił na tron w 1909 r., jako jedenastoletni chłopiec wskutek abdykacji ojca Mohameda-Alega.

Detronizacja dynastji Kadżarów, proklamowana przez parlament teherański, jest w ciągu ostatnich lat nie pierwszą próbą zasadniczego przewrotu państwowego w Persji. W marcu 1924 r. Riza-Chan, były żołnierz brygady kozackiej w Persji, który przez swoją energję i spryt zajął stanowisko ministra wojny, a potem szefa rządu, skłonił stronników w medżilisie do proklamowania republiki. Wówczas jednak trafił na opór zdecydowany duchowieństwa Szyitów, które orzekło, że ustrój republikański jest sprzeczny z Koranem. Ten opór, poparty przez część klasy przemysłowo-handlowej, był dostateczny, aby Riza-Chan zrezygnował ze swego zamiaru, także, aby szach, który już w listopadzie 1923 r. wyjechał do Europy, zachował formalnie tron.

Riza-Chan potrafił osiągnąć swój cel obecnie w formie, której duchowieństwa zwalczać Koranem nie może. Akt o detronizacji Kadżarów, uchwalony przez medżilis, nie jest sprzeczny z nauką Koranu, odrzucającą ustrój republikański. Parlament bowiem nie proklamował republiki, a tylko usunął dynastję, oddając władzę innemu panującemu, Riza-Chanowi, który przyjął tytuł króla Pahlavi. Sprawa ustroju państwowego nie została przesądzona, pozostawiono ją do decyzji Zgromadzenia Narodowego, które zbierze się niezadługo w Teheranie.

Faktycznie zresztą ustanowiono dyktaturę Riza-Chana. Trzeba przytem uwzględnić, że pierwsza kostytucja perska, ustanowiona pod wpływem pierwszej rewolucji rosyjskiej w 1907 r. jest wzorowana na najbardziej demokratycznych konstytucjach europejskich. Zachowano wówczas monarchję dziedziczną, ale władzę oddano w ręce medżilisu, obieranego na zasadzie powszechnych wyborów co dwa lata i odpowiedzialnego przed nim gabinetu. Przewidziana w konstytucji izba wyższa nie istniała, tak, że w gruncie rzeczy Persja miała od szeregu lat jedną izbę. Trzeba tylko do tego teoretycznego ustroju wprowadzić poprawkę faktyczną: cała władza w istocie znajdowała się w rękach nie medżilisu, a w rękach tych grup społecznych. które rozporządzają siłą zbrojną, uosobionych w Riza-Chanie.

Co było bezpośrednim powodem teraźniejszego przewrotu w Teheranie? Prasa zagraniczna snuje na ten temat różne domysły: jedni widzą w tem rękę angielską, inni — sowiecką. Ani jedni, ani drudzy nie mają całkowitej racji.

Przed miesiącem właśnie pomiędzy bawiącym zagranicą szachem, a Riza-Chanem doszło do pewnego porozumienia, i szach opuścił Francję, przez Bombay wracał do ojczyzny i tronu. Umowa została nagle zerwana, a oto w jakich warunkach. Kiedy szach był w drodze do kraju, czynniki monarchistyczne wyzyskały pewne trudności gospodarcze Persji dla zorganizowania demonstracji przeciw rządowi Rizachana. Ciężka sytuacja ekonomiczna i drożyzna spowodowana została przez nieurodzaj, który nawiedził Persję w roku bieżącym. Demonstracje odbywały się pod hasłem: tylko szach da chleb ludowi, precz z medzilisem i Riza-chanem! Demonstraci według obyczaju perskiego zasiedli w „best" w poselstwie rosyjskiem, a wśród osób aresztowanych przez policję perską przy tych rozruchach było parę znajdujących się na służbie w poselstwie sowieckiem.

Było więc jasne, że sowiety niezadowolone z niezależnej polityki, którą prowadzi Riza-chan, postanowiły wyzyskać monarchistów dla zastraszenia dyktatora odrodzonej Persji W tym samym czasie sowiety ofiarowały dla ludności Teheranu 90 000 pudów zboża. Riza-chan zboże przyjął, demonstracji się nie przestraszył; monarchizm jednem posunięciem zlikwidował. Nie jest to znowu specjalnie miłe dla Anglji, która ma z Riza-chanem dawne porachunki i tarcia.

Jest to natomiast wyraźny objaw odradzania się i tężyzny ludów śpiącego Wschodu, który musi wpłynąć decydująco na politykę kolonjalną mocarstw, powodującą nieustannie po zawarciu „pokoju powszechnego" nowe wojny. **M. N.**

O zniesienie nieszlachetnych środków wojny.

Anglja skłonna jest do wyrzeczenia się łodzi podwodnych. — Dodatnie wrażenie w Ameryce.

Nowy Jork, 17. 11. PAT. Według otrzymanych tu wiadomości z Anglji, wobec ostatniej katastrofy łodzi podwodnej M. 1., Anglja skłonna jest do wyrzeczenia się w przyszłości łodzi podwodnych ze względu na niebezpieczeństwo, na jakie niejednokrotnie narażona jest załoga tych łodzi. Myśl ta wywołała dodatnie wrażenie w Ameryce i Waszyngton okazuje gotowość zaniechania budowy statków podwodnych pod warunkiem, że zaniecha jej również Francja.

Londyn, 17. 11. PAT. Reuter. „New York World", pisząc o wysuniętej przez koła oficjalne Anglji propozycji zaniechania dalszej budowy łodzi podwodnych i wycofania już wybudowanych okrętów wojennych tego typu, dodaje od siebie, że jakkolwiek **słusznym jest pogląd, że zatapianie okrętów pasażerskich jest aktem nieludzkim, to przecież głodzenie ludności cywilnej przez stosowanie blokady morskiej nie może być uważane za środek szlachetny prowadzenia wojny.** Jeżeli Anglja pragnie szczerze zniesienia nieszlachetnych środków wojny, do których zalicza stosowanie łodzi podwodnych, powinna wystąpić również przeciwko stosowanej przez siebie metodzie blokady.

Jeszcze jedna nowa era.

Ewakuacja strefy kolońskiej zostanie przeprowadzona w najbliszym terminie.

Paryż, 17. 11. PAT. Wystosowana do Rządu Rzeszy nota Konferencji Ambasadorów stwierdza z zadowoleniem, że osiągnięto porozumienie w punktach, które dotychczas pozostały spornemi, chociaż pozostaje jeszcze sprawa sprawdzenia wykonania niektórych zobowiązań, przyjętych w nocie niemieckiej z dnia 26 października. Sojusznicy, nie czekając na to, postanowili ewakuować strefę kolońską w jaknajrychlejszym terminie. W wypadku zbyt wielkich trudności sojusznicy wydadzą zarządzenie, dotyczące możliwie jaknajwiększego ograniczenia liczby oddziałów wojskowych. Przewidziany ostateczny termin zakończenia ewakuacji przypada na dzień 20 lutego roku przyszłego.

Wyznaczając termin rozpoczęcia ewakuacji na dzień, w którym przypada podpisanie układów locarneńskich, sojusznicy pragnęli zaznaczyć swoją ufność w to że podpisanie układów rozpocznie nową erę w stosunkach z Niemcami, przyczem spodziewają się, że Niemcy uczynią wszystko, co będzie możliwe dla przyspieszenia realizacji programu zawartego porozumienia. W tym względzie rząd Rzeszy będzie mógł liczyć na jaknajszybsze poparcie komisji kontrolnej, której polecono sprawdzenie wykonania i uregulowania kwestji dotychczas nie kontrolowanych. Komisja, której personel został już bardzo zmniejszony, będzie rozwiązana natychmiast po zakończeniu powierzonych jej zadań.

Zmiany w systemie okupacyjnym.

Berlin, 17. 11. (Pat.) W związku z odpowiedzią Rady Ambasadorów na notę niemiecką, dotyczącą rozbrojenia, rząd niemiecki ogłosił dzisiaj komunikat, stwierdzający, że sojusznicy zgodzili się na wprowadzenie następujących zmian w systemie okupacyjnym:

1) **Liczba wojsk okupacyjnych zostanie zredukowana** do wysokości tej, jaką miały garnizony niemieckie w tych okręgach przed wojną.

2) **Szkoły i place sportowe oraz mieszkania prywatne, zarekwirowane dla wojsk okupacyjnych zostaną zwrócone ich posiadaczom.**

3) **Urząd delegacji okręgowych władz okupacyjnych zostanie zniesiony.**

4) **Dekrety wydane dotychczas przez władze okupacyjne w liczbie 307 będą poddane gruntownej rewizji i po większej części cofnięte.**

5) **Prawodawstwo wojskowe okupantów zostanie znacznie ograniczone.**

6) Nowomianowany komisarz niemiecki dla Nadrenji von Zimmern rozpocznie natychmiast rokowania z władzami okupacyjnemi w celu jaknajszybszego wprowadzenia w życie wymienionych zmian.

Pierwszy poseł polski w Sejmie praskim.

Praga, 17. 11. — W okręgu wyborczym Morawska Ostrawa został z listy dziesiątej polskiego Związku ludowo-robotniczego wybrany p. dr. Leon Wolf, adwokat z Frysztatu, który otrzymał 29 889 głosów.

Dr. Leon Wolf, pierwszy poseł polski w Sejmie praskim, urodził się w r. 1883 w Boguminie jako syn robotnika kolejowego. Ukończył on gimnazjum Polskiej Macierzy Szkolnej w Cieszynie, a uniwersytet w Wiedniu. Studjował także w Pradze. Już za czasów gimnazjalnych zajmował się organizacją młodzieży szkolnej, a po powrocie na Śląsk zorganizował Związek katolików śląskich, którego był prezesem. Przyczynił się znacznie do utworzenia wspólnego frontu polskiego i wciągnął do współpracy dawniej antypolską śląską partję ludową.

Okręg Morawska Ostrawa: Polacy 1 mandat, niemieccy nacjonaliści 1 mandat, niemieccy socjalni demokraci 1 mandat, niemieccy chrześcijańscy socjaliści 1 mandat, komuniści 2 mandaty (z listy komunistycznej został wybrany Polak, komunista Karol Śliwka). Niemieccy narodowi socjaliści 1 mandat.

Berlina nikt niczem nie nasyci.

Niem. rada gabinetowa za podpisaniem układów locarneńskich ale deklamuje o oczekiwaniach Niemiec.

Berlin, 17. 11. PAT. W sprawie dzisiejszej rady gabinetowej, na której zapadła zasadnicza decyzja w kierunku podpisania układów, zawartych w Locarno, zauważają pisma, że powzięcie tej decyzji nie przyszło gabinetowi zbyt łatwo, ponieważ układy te nie zaspakajają oczekiwań Niemiec.

Wirth nadal chce pracować z partją centrum.

Cassel, 17. 11. Pat. Na kongresie centrum zabrał głos m. i. były kanclerz Wirth, który jak wiadomo przed paru miesiącami wystąpił z partji, motywując swój krok tem, że partja nie pozwala działać prawdziwemu republikaninowi. Były kanclerz zaznaczył, że w dalszym ciągu będzie pracował z partją zastrzegł się jednak, że wszystkie siły wytęży w kierunku dobitniejszego zaakcentowania republikańskiego charakteru partji.

O zlikwidowanie międzysojuszniczego komitetu wojskowego.

Paryż, 17. 11. (PAT.) W związku z informacjami dzienników angielskich o możliwości zlikwidowania w najbliższym czasie międzysojuszniczego komitetu wojskowego w Wersalu, „Echo de Paris" pisze, że nie zdaje się, aby w Paryżu zapatrywano się przychylnie na taki projekt, albowiem — jak zauważa dziennik — dopóki trwać będzie okupacja Nadrenji, wspomniany komitet będzie miał swoją rację bytu.

Zamach na wolność obywatela w Kownie.

Kowno, 17. 11 (PAT). „Dziennik Kowieński" donosi, że aresztowany przez władze litewskie za rzekomą akcję antypaństwową ks. Klikna jest Litwinem i prałatem papieskim oraz współpracownikiem sekretarjatu papieskiego przy watykanie. Ks. Klikna otrzymał polecenie zbadania położenia katolików Polaków w djecezji żmudzkiej i w tym celu zwrócił się po materjał m. i. do sejmowej frakcji polskiej.

Polska frakcja sejmowa komunikuje, że informacji księdzu Kliknie udzieliła bezpośrednio, nie uciekając się do pośrednictwa Janczewskiego, którego władze litewskie rzekomo za to aresztowały. **Aresztowanie Janczewskiego na drugi dzień po jego wyborze na prezydenta rady miejskiej w Kownie było bezprawne i stojące w związku z jego wyborem.** Janczewski złożył po wypuszczeniu z więzienia mandat swój do dyspozycji rady miejskiej. Ks. Klikna znajduje się nadal w więzieniu.

Z bliska i z daleka.

— Z Kowna donoszą, że **rząd litewski wysłał do Kłajpedy oprócz obecnej załogi jeszcze dwa pułki piechoty.**

— Jak donoszą pisma, **Leon Daudet postanowił apelować.** Uważa on, że proces jego w sądzie przysięgłych ujawnił szereg nowych [illegible] które wymagają całkowitego wyświetlenia

Z ostatniej chwili.

(Od własnego korespondenta „Głosu Pomorskiego“)

Dziś ma nastąpić utworzenie gabinetu.

Na planie pierwszym kandydatury fachowe.

Trzy teki. — Klarner ministrem Skarbu. — Koncepja gabinetu parlamentarnego. — Charakter członków gabinetu z łona Sejmu. — Wynik ostateczny?

Warszawa, 18. 11. Godz. 1 popoł. (Tel. własny.) Dotąd niema jeszcze decydującego rezultatu akcji, przed sięwziętej przez p. min. Skrzyńskiego.

Jedynie co do trzech tek: min. Skarbu, spraw wewnętrznych i wojskowych ustalono, że mogą być one powierzone jedynie fachowcom. Skarb ma objąć dotychczasowy minister handlu i przemysłu p. Klarner. Co do ministerstw spraw wewn. i wojskowych niema dotąd decyzji.

Na plan pierwszy wysuwa się w tej chwili fachowość. Koncepcja rządu parlamentarnego upadła.

Nawet w razie wejścia do nowego gabinetu większości osób z klubów parlamentarnych, ustąpią ich przedstawiciele do przyszłego rządu w charakterze fachowców, a nie reprezentantów danych grup.

Mimo, że od wczoraj popołudnia zaznaczyła się poprawa sytuacji przesileniowej, że wzrósł optymizm w zapatrywaniach na stworzenie gabinetu — zabiegi p. Skrzyńskiego nie uwieńczyły się jeszcze powodzeniem, i zawiodło oczekiwanie, że dziś w południe skład rządu się ustali.

Przewiduje się jednak, że dziś w godzinach wieczornych można oczekiwać ostatecznego rezultatu akcji p. Skrzyńskiego, której wynik prawdopodobnie będzie dodatni.

Nowe zarządzenia ministra Sikorskiego.

Warszawa, 18. 11. 25. AW. P. Minister spraw wojskowych gen. Sikorski wezwał dzisiaj do gmachu ministerstwa spraw wojskowych generałów wszystkich, stacjonowanych w Warszawie, bez względu na zajęcie służbowe. W dalszym ciągu zarządzone zostało **odwołanie z komendy miasta Warszawy szefa służby bezpieczeństwa kapitana Szymańskiego.**

Wczoraj zameldowali się u gen. Sikorskiego generałowie: Gurowski, Litwinowicz i Składkowski i zażądali wyjaśnienia komunikatu generała Sikorskiego w sprawie udziału oficjalnego w manifestacji ku uczczeniu naczelnego wodza, oraz prosili, aby wyjaśnienie to było ogłoszone publicznie.

Rozbrojenie organizacyj półwojskowych.

Warszawa, 18. 11. 25. AW. Z rozporządzenia min. Sikorskiego zarządzono wczoraj rozbrojenie wszystkich organizacyj społecznych, przysposobionych wojskowo, a to organizacji Strzelców, Sokołów, Harcerzy, oraz Związków Młodzieży Wiejskiej, będących do dyspozycji poszczególnych związków; — broń została złożona przez oficjalnych instruktorów w oddziałach macierzystych. Charakterystycznem jest, że organizacje te nie były o tem inspirowaniu rozbrojenia uwiadomione.

Fałszywe pogłoski o pożyczkach.

Warszawa, 18. 11. 25. AW. Z miarodajnych kół informują nas, że ukazujące się w tych dniach pogłoski o naszych pożyczkach zagranicznych nie pochodzą ze źródeł urzędowych i nie odpowiadają istotnemu stanowi rzeczy.

Van Hamel wysokim komisarzem Ligi Narodów w Gdańsku.

Gdańsk, 17. 11. PAT. Wedle doniesień tutejszych dzienników z Genewy, potwierdza się wiadomość, że nowym wysokim komisarzem Ligi Narodów w Gdańsku mianowany będzie obecny dyrektor wydziału prawnego sekretarjatu Ligi, Holender van Hamel.

Dyskusja nad sanacją finanansową we Francji.

Paryż, 17. 11. (PAT.) Izba deputowanych przystąpiła w dniu dzisiejszym do dyskusji nad rządowym projektem o nadzwyczajnej daninie narodowej. Dep. Dubois radykał żądał, by rząd przeprowadził przedewszystkiem stabilizację franka, bez czego — zdaniem mówcy — sanacja finansowa jest niemożliwą. Dep. Moinie lewicowy radykał krytykuje propozycję rządu, zwłaszcza nadmierne opodatkowanie walorów. Dep. Dutrail lewicowy republikanin występuje również z ostrą krytyką projektów rządowych. Dep. Nagaro social - radykał wyraża powątpiewanie, co do tego, by polityka nadmiernego fiskalizmu i uciążliwych ograniczeń w zakresie obiegu pieniężnego mogła poprawić sytuację, a zwłaszcza kursy a zwłaszcza kursy rent państwowych oraz, aby mogła przywrócić frankowi jego dawny normalny kurs i wreszcie wyraża przekonanie, że równowaga budżetowa powinna poprzedzić akcję sanacyjną.

W odpowiedzi na to minister skarbu Donnet stwierdza, że budżet na rok 1926 będzie zrównoważony, a nawet osiągnięta będzie nadwyżka, a wobec wyrażonych przez dep. Nogaro obawy, że projekt konsolidacji waluty skończy się tylko na inflacji, mówca cytuje, jako przykład Polskę, gdzie jego zdaniem nie było związku pomiędzy kryzysem walutowym a inflacją. Vincent Auriol socjalista oświadcza, że przeciwnie spadek waluty polskiej został spowodowany inflacją. Dep. Nogaro w zakończeniu swego przemówienia jeszcze raz żąda solidnej polityki walutowej.

Paryż, 17. 11. (PAT). Socjaliści postanowili 36 głosami przeciw 12 nie występować z obroną swego kontrprojektu finansowego na posiedzeniu izby deputowanych.

Śledztwo w sprawie katastrofy pod Starogardem.

Gdańsk. 17. 11. (PAT.) W ubiegłem tygodniu rozpoczęła się w mieszanym polsko-niemieckim trybunale rozjemczym w Gdańsku rozprawa w sprawie katastrofy kolejowej pod Starogardem. Trybunał, któremu przewodniczył generalny konsul duński w Gdansku Koch bawił w ubiegłem tygodniu w Królewcu, celem zaznajomienia się z materjałem, zebranym przez tamtejszą dyrekcję kolejową. Następnie trybunał rozjemczy wyjechał do Starogardu celem prowadzenia badań na miejscu. Ze Starogardu powróci trybunał do Gdańska, gdzie odbędzie się dalsza rozprawa.

Antysemicki spisek nacjonalistów niemieckich.

Berlin, 17. 11. (PAT.) Pisma donoszą z Lipska, że policja tamtejsza wykryła spisek, zorganizowany przez kilku członków organizacji prawicowej, a mający na celu wysadzenie w powietrze synagogi lipskiej. Dwóch członków tej organizacji aresztowano.

Echa pobytu parlamentarzystów polskich w Rumunji

Warszawa- 17. 11. PAT. W odpowiedzi na telegram wysłany do rumuńskiego prezesa rady ministrów Bratianu przez wicemarszałka Plucińskiego, przewodniczącego polskiej delegacji parlamentarnej do Rumunji, w chwili opuszczenia przez delegację granicy rumuńskiej, premjer Bratianu nadesłał na ręce wicemarszałka Plucińskiego następującą depeszę: Niezmiernie rad że Panowie zabieracie ze sobą dobre wspomnienia z waszej wizyty w Rumunji, gdzie mogliście bezpośrednio stwierdzić istnienie szczerej i pełnej ufności przyjaźni, łączącej nasz naród ze szlachetnym narodem polskim, proszę Pana o przyjęcie oraz przekazanie kolegom Pańskim wyrazów wdzięczności rządu rumuńskiego za tak serdeczne słowa, użyte w depeszy Pańskiej.

Przed wyborami do sejmu prowincjonalnego w Pr. Wschodn.

Królewiec, 17. 11. (PAT). W Prusach Wschodnich zgłoszono 13 list wyborczych do Sejmu prowincjonalnego. Między listami znajduje się lista polskiej partji mazurskiej, partji ludowej litewskiej i zjednoczenia gospodarczego. Listy te zblokowały się razem. Również partje prawicowe nacjonaliści i ludowcy utworzyli blok.

Proces komunistyczny w Londynie.

Londyn. 17. 11. (PAT) Dziś rozpoczął się tu proces przeciwko 12 komunistom, oskarżonym o spisek rewolucyjny. Prokurator generalny oświadczył w swojem przemówieniu, że oskarżeni są członkami organizacji, której celem jest wprowadzenie gwałtownej zmiany w obecnym ustroju państwa. Prokurator zaznaczył dalej, że partja komunistyczna wydaje rocznie około 12 miljonów funtów szterl. na cele propagandy, oraz że nie należy wątpić, iż oskarżeni działali z polecenia Moskwy, która ich popierała materjalnie.

Przegląd polityczny.

WYNIKI WYBORÓW CZECHOSŁOWACJI.

Wybory, w których wzięło udział przeciętnie 50 proc. z ogólnej liczby około 7 miljonów uprawnionych do głosowania, odbyły się wszędzie w zupełnym porządku. Jak wynika z dotychczasowych rezultatów, narodowi-demokraci i socjal-demokraci ponieśli porażkę, podczas gdy narodowi socjaliści, katolicy i partja rzemieślnicza wzmogli się na siłach. Pozatem stronnictwo agrarjuszy nietylko utrzymało wszędzie dotychczasowe mandaty, lecz nawet w wielu miejscowościach zdołało uzyskać nowe mandaty.

Z pośród stronnictw niemieckich socjal-demokraci ponieśli pewne straty, partja liberalna nie uzyskała żadnego mandatu, podczas gdy związek właścicieli ziemskich i ludowe stronnictwo chrześcijańsko-socjalistyczne uzyskały pewne korzyści. Narodowi socjaliści zachowują dawną liczbę mandatów. W Słowacji i na Rusi Podkarpackiej partja agrarna i stronnictwo Hlinki wzmogły się na siłach na niekorzyść socjal-demokratów. Komuniści uzyskali w szeregu miejscowości większą, niż poprzednio liczbę głosów, podczas gdy dyssydenci komuniści i grupa agrarno-konserwatywna Praseka ponieśli porażkę. Narodowa partja pracy uzyskała znaczniejszą liczbę głosów, zwłaszcza w Morwji. Panuje ogólne przekonanie, że Svehla podejmie się misji utworzenia gabinetu. Benesz, który znajdował się na czele listy socjalistyczno-narodowej został obrany olbrzymią większością.

NOWY PARLAMENT CZECHOSŁOWACKI ZBIERZE SIĘ 27 LISTOPADA.

Jak się dowiaduje „Venkow“, jest prawdopodobnem, że izba poselska i senat zostaną zwołane na pierwsze posiedzenie w drugim tygodniu po wyborach, a mianowicie na dzień 28 listopada. Przypuszcza się, że ministerstwo spraw wewnętrznych będzie do czasu tego gotowe ze wszystkimi pracami, które koniecznie są dla zadośćuczynienia wszystkiem postanowieniem ustawowym i ordynacji wyborczych. Ministerstwo spraw wewnętrznych w pracach tych postąpiło tak dalece, że będzie można utrzymać naznaczony termin jako ostateczny, dla zagajenia czynności nowego parlamentu.

W sprawie konstytuującego zebrania nowego Zgromadzenia Narodowego, dowiaduje się „Tribuna“, że zebraniu temu przewodniczyć będzie w myśl par. 29 ustawy konstytucyjnej prezes rady ministrów, który także do rąk swych przyjmie ślubowanie nowych posłów, poczem przeprowadzony zostanie wybór przewodniczącego, który złoży również do rąk premjera ślubowanie i zarządzi przeprowadzenie wyborów czterych wiceprzewodniczących, 10 sekretarzy i 4 urządzających. Należy zaznaczyć, że w myśl ustawy konstytucyjnej to pierwsze wybory przewodniczącego są tymczasowo na okres miesiąca, po którym tymczasowy wybór zostanie uchylony wyborem definitywnym. Procedura ta obowiązuje dla obu izb ustawodawczych, których zebrania konstytucyjne muszą odbyć się w jednym i tym samym dniu. Według informacji „Tribuny“ rząd premjera Svehli poda się do dymisji dopiero po zagajeniu sesji nowego parlamentu.

PRZEDSTAWICIELSTWO S. S. S. R. O STOSUNKU RZĄDU SOWIETÓW DO ĆSR.

Wydział prasowy upełnomocnionego przedstawicielstwa SSSR w Pradze, nadesłało redakcjom prasy czeskosłowackiej oświadczenie, iż wiadomość podana przez „Pravo Lidu“, jakoby rząd sowiecki nosił się z zamiarem odwołania upełnomocnionego przedstawiciela sowjetów Antonowa, Owsejenkę z Pragi, z powodu nadesłania przez tegoż pozdrowienia min. spraw zagranicznych dr. Beneszowi, z okazji czeskosłowackiego święta narodowego, pozbawiona jest wszelkiej podstawy.

Krok przedstawiciela sowjetów uczyniony został w porozumieniu z rządem SSSR. Życzenie, aby państwo czeskosłowackie doznawało pomyślnego rozwoju nie jest z punktu widzenia rządu sowjeckiego niewłaściwe, jak twierdziło „Pravo Lidu“, ponieważ wpływa z naturalnej ideologji SSSR. Jeżeli chodzi o korzystny rozwój Czechosłowacji, należy podkreślić, że pracujące warstwy rosyjskie życzyły sobie tego samego dla swego kraju i nie jest ich winą, jeżeli stosunki ukształtowały się inaczej i zmusiły warstwy robotnicze i rolnicze, do rozprawienia się z skrajnym egoizmem panujących warstw w imię socjalnego oswobodzenia. Sowjecki rząd uważa rewolucję czeskosłowacką jako zdobycz postępu i poleca swemu przedstawicielowi w Pradze, aby śledził z największem zainteresowaniem rozwój Czechosłowacji. Lecz czeskosłowackie stronnictwo komunistyczne, kierujące się tezami moskiewskiej Międzynarodówki komunistycznej w praktyce występuje niejednokrotnie wbrew temu, co rząd sowjeckich republik w Moskwie zaleca swemu przedstawicielowi w Pradze. Jest to dowód wyraźnego rozgraniczenia między moskiewskim rządem sowieckich republik, który inaczej zapatruje się na Czechosłowację, aniżeli moskiewska Komunistyczna Międzynarodówka.

SEJM KŁAJPEDZKI ZOSTAŁ ZWOŁANY.

Kłajpeda, 17. 11. (PAT.) Sejm kłajpedzki został zwołany na dzień 23-go bm. godz. 10 i otwarty będzie przez gubernatora kłajpedzkiego.

HYDROPLAN ZAPALIŁ SIĘ PODCZAS ĆWICZEŃ.

Kyeres, 17. 11. PAT. Hydroplan morski, którego załoga składała się z 4 osób, zapalił się podczas ćwiczeń i wpadł do morza. Dotychczas uratowano tylko jedną osobę.

W POSZUKIWANIU ZAGINIONEJ ŁODZI.

Londyn, 17. 11. PAT. W dniu wczorajszym rozpoczęto poszukiwania zatopionej łodzi podwodnej M. 1. przy pomocy przyrządów niemieckich, zaopatrzonych w mechaniczne ręce i pochłaniacze dwutlenku węgla, a zawierających zapasy tlenu na 3 godziny. Burzliwe morze utrudnia poszukiwania.

Nominacja biskupów polskich.

Rzym, 17. 11. PAT. Stefani. W związku z nowem rozgraniczeniem diecezji w Polsce papież mianował poza nominacją ks. arcybiskupa tytularnego Jana Cieplaka na arcybiskupa wileńskiego, — księdza biskupa Romualda Jałbrzykowskiego, biskupa sufragana sejneńskiego biskupem diecezji łomżyńskiej, księdza biskupa sufragana płockiego Adolfa Szelążka biskupem w Łucku, wreszcie księdza Teodora Kubina proboszcza w Katowicach biskupem diecezji częstochowskiej.

Udział Niemiec w przemyśle naftowym Azji.

Paryż, 16. 11. (Pat.) „Echo de Paris“, komentując wiadomość, według której Briand i Chamberlein mieli zgodzić się w Locarno na 20 procentowy udział Niemiec w Turkiet-Petroleum, dopatruje się w tem oznak załamania się polityki sojuszników, jako zwycięzców w Azji i dodaje, że tak samo, jak i w sprawie odszkodowań Niemcy dążą niecierpliwie do przygotowania ponownego objęcia przez kolonji.

Ewakuacja strefy kolońskiej rozpocznie się 1 grudnia.

Paryż, 16. 11. (Pat.) Konferencja Ambasadorów zatwierdziła dziś ostateczny tekst noty, która jeszcze dziś wieczorem wysłana zostanie do Rządu Rzeszy. Nota będzie zawierała zawiadomienie, że ewakuacja strefy kolońskiej rozpocznie się dnia 1 grudnia i ukończona będzie w ostatnich dniach stycznia. Jutro dnia 17 bm. w stolicach mocarstw sprzymierzonych będą ogłoszone równocześnie dokumenty, dotyczące sprawy rozbrojenia Niemiec.

Przemówienie ks. p. Kaczyńskiego z klubu Chrześć. Dem.

na plenum Sejmu dn. 10 listopada 1925 r. w dyskusji nad sanacją gospodarczo-finansową Państwa.

III.

Oprócz przyczyn czysto materjalnych, które spowodowały dzisiejszą ciężką sytuację gospodarczą, są również i przyczyny psychiczne, które doprowadzają do tego, że sytuacja staje się jeszcze gorsza. Nastąpiła ogromna depresja i zniechęcenie w kołach przemysłowych, w kołach robotniczych, zaś widzimy nędzę, szalone bezrobocie, jak ostatnie cyfry urzędowe wskazują, do 213 000 bezrobotnych. Widzimy, że coraz więcej wśród warstwy robotniczej wzmaga się niezadowolenie z dzisiejszego stanu rzeczy. Ale nietylko są niezadowoleni ci, którzy nie pracują, ale przecież jest teraz na porządku dziennym, że robotnikom pracującym nawet czy to dla wojska i czy to dla innych przedsiębiorstw handlowych, po kilku tygodni nie wypłaca się pensji, a gdy się spytać dlaczego, to przedsiębiorca mówi, że chodzi po miesiącu czasu z asygnatami państwowemi i nie może otrzymać ani grosza na zapłacenie robotników (przez Rady Ministrów i Minister Skarbu p. Grabski: I zawsze się wypłaca). Powszechnie wiadomo, proszę Pana Premjera, że właśnie nie. Depresja i nędza społeczeństwa doprowadza do takich skutków, niesłychanie zagrażających całemu życiu społecznemu, szczególnie moralnemu. Widzimy, że się powiększa liczba samobójstw, masę ludzi pada z głodu codziennie — widzimy, że sytuacja staje się zastraszająca. Otóż w tym okresie tak ciężkim, żeby go przeżyć, uważamy, że nie czas na różnego rodzaju porachunki partyjne, nie czas na obronę zasad partyjnych, ale jest dzisiaj najwyższy czas do konsolidacji wszystkich sił narodu.

Uważamy, że w dzisiejszym momencie, kiedy oczy całego narodu zwrócone są na Sejm i Rząd, że te dwa czynniki przedewszystkiem powinny ze sobą współdziałać i mieć do siebie nawzajem zaufanie. Klasycznym przykładem dla nas niech będzie Francja, która się nie znajduje w tak ciężkiem położeniu, w jakiem my się znajdujemy, bo tam wszystkie warsztaty pracy pracują, jest tam coprawda ciężka sytuacja finansowa, ale daleka jeszcze od tej sytuacji, jaka dziś u nas istnieje. Otóż we Francji przy tym kryzysie finansowym został złożony Prezydentowi Republiki i następnie ciałom ustawodawczym i Rządowi memorjał podpisany przez 50 prezesów największych zawierających tezy następujące: „Obecny kryzys finansowy jest wyjątkowo poważny. Jeżeli natychmiast nie będą powzięte energiczne środki zaradcze, kryzys dzisiejszy może się przerodzić w kryzys polityczny i społeczny o skutkach groźnych. Obecny stan rzeczy jest skutkiem kryzysu zaufania, któremu położyć kres może jedynie jednomyślność narodu. Uzdrowienie finansów powinno być dziełem wszystkich obywateli i dokonane bez jakiejkolwiek ingerencji partyjnej“. —

Klub Chrześcijańskiej Demokracji uważa również, że sanacja dzisiejszej sytuacji gospodarczej i finansowej może się odbyć jedynie wysiłkiem nas wszystkich, sytuacja dzisiejsza jest b. ciężka, aczkolwiek nie jest beznadziejna, z każdym dniem jednak coraz bardziej się pogarsza.

Dlatego też zwracamy się do wszystkich stronnictw zasiadających w tym Sejmie, żeby zechciały się z sobą porozumieć, zawiesić choć na pewien czas oręż walki, ażeby się wzięły do współpracy i wszystkiemi siłami razem z Rządem i przy poparciu narodu potrafiły dokonać wielkiego dzieła sanacji, na które dziś (A. Piotrowski: naród czeka), tak, naród czeka i któremu staramy się dziś właśnie podołać.

W tem porozumieniu, że ta ustawa jest koniecznością państwową i że ani chwili dłużej nie możemy odwlekać sanacji gospodarczej i finansowej naszego państwa, klub mój będzie głosował za ustawą upoważniającą Rząd do zaciągnięcia pożyczki na cele gospodarcze. (Oklaski na ławach Chrześc. Dem.)

Złowrogie zmiany.

Dziś a siedem lat temu w Europie.

Dn. 10 bm. odbył się tradycyjny, doroczny bankiet w Guildhall wydany przez nowomianowanego lorda majora Londynu, którego nominacji towarzyszy stale w Londynie szereg festynów i uroczystości.

Pośród uroczystości tych jednak bankiet w Guildhall posiada specjalne zupełnie znaczenie, gdyż utarł się zwyczaj, iż staje się on corocznie trybuną dla sterników nawy państwowej Wielkiej Brytanji, pozwalającą im na wygłoszenie mów, charakteryzujących wewnętrzną i zagraniczną sytuację państwa. Przypomnijmy sobie, iż rok temu właśnie na tym samym bankiecie w Guildhall obecny premjer p. Stanley Baldwin, w kilka dni po objęciu rządów sprecyzował po raz pierwszy te wytyczne, jakiemi miał się kierować gabinet konserwatywny w swojej polityce wewnętrznej i zagranicznej. Ostatnie mowy w Guildhall miały, jak zgóry uprzedzono, nie zawierać wogóle sprawozdań z dziedziny polityki wewnętrznej, jakoże sprawy te nie przedstawiają się nagół świetnie, a zwłaszcza wiele z nich nie zostały zakończone ostatecznie. Dlatego też szczególną uwagą obdarzono expose zagraniczne p. Austen Chamberlain'a, ministra spraw zagranicznych, który miał mówić o świeżem dziele Locarno i po raz pierwszy oficjalnie podzielić się na gruncie Londynu swemi poglądami na temat z szerokim ogółem.

Mowa p. Chamberlain'a straciłaby znacznie na sensacyjności, gdyby nie to, iż najbliższym jego sąsiadem przy stole bankietowym był ni mniej ni więcej, jak p. Sthamer, ambasador Rzeszy niemieckiej w Londynie. Kulminacyjnym zaś punktem mowy kierownika Foreign Office był toast, spełniony wespół z jego sąsiadem przy akompanjamencie słów następujących:

„Lordzie majorze, zawdzięczam pańskiej gościnności możność wychylenia kielicha miłości (loving cup) z ambasadorem niemieckim. Oby to, co dziś uczyniłem, powtórzone zostało jutro przez inne narody“.

Jak zapewniają pisma londyńskie zgromadzenie przy słowach tych wpadło w entuzjazm.

O tych samych uczuciach wobec Niemiec mówił premjer angielski. Baldwin kilka dni temu w Aberdeen, dodając, iż spokój na zachodzie Europy jest po układach w Locarno nie do zachwiania, nie wspominając jednak ani słówkiem o sprawach wschodu naszego kontynentu, ani o jakimkolwiek udziale Polski i Czechosłowacji w układach locarneńskich.

Zapamiętajmy sobie dobrze: dnia 10 listopada 1925 roku wieczorem sala w Guildhall rozbrzmiewała hasłami „miłości“ wobec ambasadora Rzeszy niemieckiej. I przypomnijmy sobie, jak to tegoż samego wieczora siedem lat temu jechali przez linję frontową we Francji północno-wschodniej pp. Erzberger, jen. von Winterfeld wraz z resztą niemieckich parlamentarzy, aby prosić marszałka Foch'a... o zawieszenie broni na wszystko jedno jakich warunkach...

Jechali, aby usłyszeć z ust wielkiego, zwycięskiego wodza słowa szorstkie i okrutne dla zwyciężonych:

„Kto panowie jesteście i czego chcecie?...“

Dziś marszałek Foch, zmuszony ogólną linją polityki francuskiej, stwierdza, iż Niemcy... wypełniają wszystkie warunki rozbrojenia, choć dobrze wiadomo na Najwyższej Radzie Wojennej w Wersalu, że wcale tak nie jest. Erzberger, Rathenau i wielu, wielu podobnych im pacyfistów niemieckich dawno leży w grobie. Na czele Rzeszy stoi generał-feldmarszałek von Beneckendorff und von Hindenburg, szef Grosses Hauptquartier z czasów wielkiej wojny. A w londyńskiej Guildhal angielski minister spraw zagranicznych spełnia z ambasadorem niemieckim —„kielich miłości“...

Wiele, wiele zmian dokonało się przez ostatnie siedmiolecie...

Z przeglądu prasy zagranicznej.

O DYMISJI GABINETU POLSKIEGO.

„Neue Freie Presse“ omawia dymisję gabinetu Wł. Grabskiego w artykule wstępnym, nacechowanym sympatją dla ustępującego premjera oraz usiłującym z niejaka bezstronnością ująć sytuacje Polski w związku z tym momentem politycznym, w szczególności zaś co do zadań, oczekujących nowy rząd. Mówiąc o kwalifikacjach naukowych i optymiźmie Wł. Grabskiego, dziennik zaznacza, iż to właśnie pozwoliło Wł. Grabskiemu wziąć na siebie obowiązki premjera i ministra skarbu i „w tym podwójnym charakterze potrafił on rzeczywiście posunąć dzieło sanacji bardzo daleko naprzód, — udało mu się istotnie walutę oprzeć na nowej podstawie, stworzyć złotego — właściwie bez pomocy z zewnątrz a jedynie tylko o własnych siłach. Wprawdzie nie wszystkie fundamenty okazały się w końcu trwałe.

Wojna gospodarcza z Niemcami, niestałość polityki celnej w czasie, który sam przez się nacechowany jest w przemyśle stałym kryzysem, — wszystko to ostatecznie spowodziało nowe ataki na walutę i wytworzyło tego rodzaju stosunki parlamentarne i partyjno-polityczne, że Grabski nie miał przed sobą innego wyjścia, jak tylko wręczenie dymisji gabinetu Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Decyzja ta przychodzi właściwie znienacka, gdyż właśnie w ostatnich tygodniach dało się stwierdzić znaczne odprężenie sytuacji.

Tutaj autor wymienia i oświetla znane głosowanie w sejmie, „dwa wybitne sukcesy“ ministra Skrzyńskiego, a mianowicie rezultaty w Locarno i zarządzenia w sprawie optantów, które oznaczały próbę nowej orjentacji politycznej, nader przychylnie przyjętą przez umiarkowane koła opinji wszechświatowej, zwłaszcza zorjentowanej gospodarczo. Zmiana sytuacji europejskiej na skutek Locarno miało dla Grabskiego jeszcze specjalną stronę budżetową. Zdaniem dziennika umożliwiła ona Grabskiemu spowodowanie narodowej demokracji do zaprzestania tak zdecydowanego oporu w sprawie redukcji budżetowych na wydatki wojskowe — „w okresie oczyszczenia atmosfery europejskiej i redukcji armji we Francji. Grabski — zdaniem „Neue Freie Presse“ — rozumiał, iż siedemset kilkadziesiąt miljonów wydatków wojskowych nielatwo da się pogodzić z równowagą budżetu, a co za tem idzie z sanacją skarbu. „Grabski upadł — przedewszystkiem skutkiem tego, iż narodowi demokraci popchnęli go w kierunku polityki, która musiała w nader silnym stopniu skompromitować jego dzieło sanacji — później zaś przeszkodzili mu naprawić zło przynajmniej w drodze daleko idących oszczędności...

Ktokolwiek obejmie spadek po Grabskim, ten będzie mógł przeciwstawić się spadkowi złotego oraz zmniejszeniu się dochodów państwowych jedynie wówczas, gdy znalezione będzie wyjście z dzisiejszej wojny gospodarczej niemiecko-polskiej. Ekonomiczne Locarno po politycznem byłoby wielką wygraną zarówno dla Polski jak i dla Niemiec, byłoby ono również wygrana dla tych krajów, które najbardziej są zainteresowane w życiu gospodarczem Polski“. „Austrja jest najsilniej zainteresowana w umocnieniu wewnętrznych stosunkach polskich, w oczyszczeniu się atmosfery stosunków polsko-niemieckich i w ukształtowaniu się takiego stanu rzeczy w Warszawie, któryby umożliwił rozwój gospodarczy zadał cios wiecznemu nieuregulowaniu spraw obrotu międzynarodowego i pozwolił na przywrócenie stosunków normalnych w tej ważnej części Europy środkowej“.

„Neues Wiener Journal“ podaje na czele pisma obszerną depeszę czeskiego biura prasowego oraz własne informacje o przebiegu przesilenia rządowego — lecz bez komentarzy redakcyjnych.

MNIEMANY ZWIĄZEK PAŃSTW W PRZYSZŁOŚCI.

„Magyarsag“ drukuje artykuł swego korespondenta z Bukaresztu o wywiadzie dziennikarskim z pewnym przywódcą polityków rumuńskich. Oświadczył on, że co się tyczy polityki zagranicznej wierzy, że chwila nie jest daleka, kiedy Rumunja znajdzie się we wspólnym związku państwowym z Węgrami, Polską, Jugosławją, Austrją i Czechami. Mówiono już o tych sprawach w Budapeszcie, ale narazie polityk rumuński nie chciał o tem nic więcej powiedzieć.

Migawki

Mojżesz i Wilson.

W Nowym Yorku obiega następująca zabawna historyjka. Gdy Woodrow Wilson przestąpił próg niebios, wyszedł mu na spotkanie Mojżesz i między nimi wywiązała się taka rozmowa:

— Czy nie jesteś przypadkiem, Mr. Wilson,

— Owszem to ja.

— O, jak mi ciebie żal

— Czemu to?

— No tak. Czy ty nie jesteś Woodrow Wilson, prezydent Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki?

— Oczywiście, to ja.

— Czy nie tyś naszkicował czternaście punktów, które przyczyniły się do zakończenia wojny światowej?

— Owszem, ja to zrobałem.

— Oto właśnie chodzi, jest mi ogromnie żal ciebie, gdy sobie pomyślę, co ludzie narobili z twojemi czternastoma punktami.

Na to Wilson rzecze:

— A zechciejno sam pójść na ziemię — a zobaczysz, co ludzie tam uczynili z twojemi dziesięciorgiem przykazań.

I. G.

AEROPLANEM Z LONDYNU DO AFRYKI.

Londyn, 17. 11. (A. W.) Znany lotnik angielski Allan Cobhan rozpoczął dzisiaj lot na linji Londyn-Kapstadt (południowa Afryka) Cobhan odbywać będzie swoją podróż przez Francję, Włochy, Grecję, Egipt, a stąd ponad niezbadanemi miejscowościami Środkowej Afryki do Transwalu. Lot jest finansowany przez 21 angielskich firm lotniczych i ma znaczenie propagandowe dla wykazania sprawności angielskich samolotów i silników.

KONGRES CENTRUM W CASSEL.

Cassel, 16. 11. (Pat.) Otwarto tu kongres centrum. W kongresie bierze udział około 600 osób ze wszystkich części kraju. Kongres zagaił były kanclerz Rzeszy dr. Marx. Zajmując się sytuacją polityczna Niemiec, dr. Marx oświadczył się za podpisaniem traktatów, spisanych w Locarno.

Sprawy społeczno-gospodarcze.

Reformowanie sprzedaży wyrobów tytuniowych na Pomorzu.

W nr. 29 tygodnika „Świata Kupieckiego“ znajduje się następująca notatka: „System rejonowania sprzedaży wyrobów tytoniowych, przeciwko któremu wypowiadaliśmy się niejednokrotnie w sensie negatywnym, raczy wydawać swoje kwaśne owoce. Naprzykład kupiec z miasta Łabiszyna (powiat szubiński) przydzielony jest do hurtowni rejonowej w Kcyni, **dokąd chcąc się dostać trzeba jechać albo razem 33 kilometry albo też koleją do Bydgoszczy i następnie kolejką do Kcyni.** Ile potrzeba na to czasu i jakie wynikają stąd niepotrzebne koszta łatwo obliczyć, a jednakże jak łatwo było uniknąć, zezwalając na zakup u hurtownika bydgoskiego?

Pomorska Izba Skarbowa w pełnej mierze uwzględdnia wnioski detalistów o przydział do tej czy innej hurtowni, jedynie Wielkopolska Izba czuje się w tym względzie niekompetentną i radzi zwracać się do Generalnej Dyrekcji Monopolu w Warszawie. Stanowisko to pozwalamy sobie określić conajmniej jako zbytek skromności i radzimy pójść śladem Pomorskiej Izby Skarbowej i w myśl zasady — usunąć niepotrzebny balast biurokratyzmu — wnioski te, wynikające z rzeczywistej potrzeby, przychylnie i pospiesznie załatwić.“

Istotnie wiadomość podana przez „Swiat Kupiecki“ odnośnie do przychylnego stanowiska Pomorskiej Izby Skarbowej jest prawdziwą. Na skutek przedstawień specjalnej delegacji wysłanej w dniu 9-go października przez Związek Towarzystw Kupieckich na Pomorzu do Dyrekcji Monopolu, w skład której wchodzili pp. Marchlewski, Krzywiński, Wawrzyniak i Szwiec z Torunia, p. prezes Pomorskiej Izby Skarbowej obecny u wicedyrektora Monopolu Tytoniowego p. Kreutza podczas narady delegacji uwzględniając utrudnione warunki komunikacyjne w poszczególnych powiatach Pomorza zgodził się na to, by poszczególni detaliści wnieśli podania, by ich przydzielono do hurtowni położonej w innym powiecie ,o ile dojazd z miejsca zamieszkania do miasta powiatowego jest utrudniony. Przykładem mogą być np. stosunki w powiecie Świecia, gdzie detaliści zamieszkali nad Wisłą naprzeciw Grudziądza, aby dojechać do swej stolicy powiatowej musieliby zmitrężyć na podróż cały dzień, podczas gdy przeszedłszy most na Wiśle lub przejechawszy z Grupy lub Laskowic (obu miejscowości położonych w powiecie Świecie) do Grudziądza w przeciągu godziny są w posiadaniu towaru.

Na skutek oświadczenia pana prezesa Izby zostało ustalonem na konferencji z p. naczelnikiem Dylem, że zainteresowani winni wnieść do Izby Skarbowej odpowiednio umotywowane podanie, która uwzględniać je będzie o ile wymagają tego utrudnienia komunikacyjne.

Niestety, **pomimo że Związek Towarzystw Kupieckich na Pomorzu jeszcze w dniu 16 października podał do wiadomości zainteresowanym oświadczenie Izby Skarbowej a nawet rozesłał dla ułatwienia wzory wniosków, zainteresowani detaliści na Pomorzu nie doceniają ważności sprawy i nie spieszą się z wnoszeniem podań. Jedynie tylko detaliści z powiatu Świecie zrozumieli korzyści, przydzielenia ich do hurtowni w Grudziądzu i nadesłali podania do Izby Skarbowej za pośrednictwem Związku.**

Zwracając uwagę na notatkę podaną przez „Świat Kupiecki“ przypuszczam, **że detaliści na Pomorzu zechcą skorzystać z tego, że Pomorska Izba Skarbowa okazuje w tej sprawie w przeciwieństwie do Izby Wielkopolskiej zrozumienie dla tej sprawy i wniosą jednak w najbliższym czasie odpowiednio podania, co do których Związek Towarzystw Kupieckich na Pomorzu służy bliższemi informacjami.**

Dr. Tadeusz Rzepecki.

Życie robotnicze.

— **STAN BEZROBOCIA W POLSCE.** Według danych zakomunikowanych przez Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy na podstawie materjałów zebranych ze wszystkich województw Rzeczpospolitej na dzień 31 października ogólna ilość bezrobotnych w całem państwie wynosiła 213.430 osób wobec 200 tys. osób w dniu 3 października. Wzrost bezrobocia zaznaczył się w województwach centralnych Warszawie i Łodzi. w pozostałych zaś województwach przyrost bezrobotnych jest wszędzie mniej więcej równomierny. Stosunkowo największy przyrost bo o 8 tys. osób daje się zaobserwować w województwach centralnych.

BEZROBOCIE ROŚNIE.

Wczoraj wydalono z pracy w Widzewskiej Manufakturze 3 000 robotników. Fundusz bezrobocia natychmiast uruchomił ekspozyturę, aby bezwłocznie zarejestrować zgłaszających się bezrobotnych.

Od 1—16 listopada 6 765 robotników straciło w Łodzi pracę.

— **NOWY WYŁOM W 8-GODZ. DNIU PRACY.** Pod przewodnictwem adwokata dr. Rosenbauma jako bezpartyjnego odbyły się w sobotę 7-godzinne rokowania między dyrekcją stoczni gdańskiej a robotnikami. Rokowania te nie doprowadziły jednak do porozumienia. Dyrekcja stoczni nadal stoi na stanowisku 9-godzinnego dnia pracy i nie zgadza się na większe podwyżki zarobków dopuszcza jedynie zależnie od rodzaju pracy 4, 5 i 6 procentową podwyżkę. Wobec takiego wyniku, sprawa wróciła znowu do sądu rozjemczego, który właśnie dziś wieczór odbywa w tej sprawie posiedzenie. Do tej chwili jednak żadne wiadomości na zewnątrz z konferencji się nie przedostały.

Depesze związków gosp. poznańskiego i pomorskiego do Prezydenta Rzeczypospolitej.

Związki i instytucje gospodarcze Poznańskiego i Pomorza wystosowały dziś do Prezydenta Rzeczypospolitej następującą depeszę: „Zaniepokojeni przesileniem rządowem w chwili największego kryzysu gospodarczego, prosimy gorąco o wybór rządu, dającego gwarancję, że w imię najważniejszych interesów państwowych szukać będzie wyjścia z niebezpiecznego położenia dla uzdrowienia życia gospodarczego. Pełni zaufania do Pana Prezydenta, wskazujemy na konieczność szybkiej likwidacji przesilenia dla uniknięcia nieobliczalnych szkód.

Sejm i Senat nie wykazują należytego zrozumienia dla sanacji gospodarczej.

Delegacja organizacyj gospodarczych złożyła 17 bm. Prezydentowi Rzplitej dłuższy memorjał w sprawie położenia gospodarczego kraju. Pod memorjał położyło swe podpisy 24 najpoważniejszych przemysłowców, finansistów, rolników i handlowców. Redakcja memorjału utrzymana jest w tonie bardzo poważnym i przedstawia katastrofalny zastój i kryzys,który ogarnął wszystkie gałęzie życia gospodarczego. Memorjał zwraca uwagę, że Sejm i Senat nie ujawniają należytego zrozumienia sanacji gospodarczej, zwlekając z uchwaleniem ustaw, mających zasadnicze znaczenie dla uzdrowienia życia gospodarczego. Dziś jeszcze nie wiadomo, czy wysiłki nad stworzeniem gabinetu koalicyjnego osiągną skutek — koła gospodarcze w gorących słowach proszą Prezydenta Rzplitej, aby, nie zwlekając, powołał rząd nie obciążony zastrzeżeniami partyjnemi, któryby natychmiast poprowadził akcję ratunkową.

Wezwanie doradców finansowych.

Kancelarja prezydenta Rzplitej wysłała telegramy wzywające do Warszawy pp. Adama Krzyżanowskiego, znanego teoretyka finansistę i byłego ministra Stesłowicza. Zaproszenia te wiążą koła polityczne z przesileniem finansowem.

W sprawie osad rentowych.

W dniu 18 bm. odbędzie się w Wejherowie zjazd właścicieli osad i włości rentowych powiatów Wejherowskiego, Puckiego i Kartuskiego. Omawiane będą renty, ich wysokość, spłata i procenty.

Organizacja drobnych akcjonarjuszy.

15 bm. w sali tow. Hygjenicznego w Warszawie odbył się wiec drobnych akcjonarjuszów w sprawie stworzenia organizacji, któraby broniła ich interesów przed zakusami zarządów spółek akcyjnych. Uchwalono rezolucję, w której zgromadzenie domaga się dopuszczenia delegatów drobnych akcjonarjuszy do głosu przy opracowaniu ustawy o spółkach akcyjnych, zapewnienia akcjonarjuszom możności odpowiedniej kontroli nad działalnością zarządów spółek, zmniejszenia wygórowanych podatków i poborów bankowych przy obrotach akcjami, utworzenia komitetu organizacyjnego, któryby opracował statut organizacji zrzeszenia drobnych akcjonarjuszów.

Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych

„Robotnik“ donosi z Warszawy:

W lokalu Związku Urzędników Kolejowych w Warszawie odbyło się II-gie Walne Zgromadzenie delegatów Polskiej Konfederacji Pracowników Umysłowych w obecności przybyłych delegatów z Warszawy, Krakowa, Lwowa, Poznania i Gdańska. Zagaił posiedzenie prezes Rady P. K. P. U. dr. Kazimierz Dłuski. Na przewodniczącego wybrano wice-prezesa Stow. Urzędników Państwowych p. Stan. Sasorskiego.

Po wysłuchaniu sprawozdania z działalności Konfederacji, z wyszczególnieniem wystąpień w sprawie poprawy bytu pracowników umysłowych sprawozdania finansowego i Komisji Rewizyjnej, tudzież sprawozdania delegata Konfederacji, wice-dziekana Izby Adwokackiej p. dr. Zygmunta Nagórskiego o przebiegu posiedzenia Rady Międzynarodowej Konfederacji Pracowników Umysłowych odbytego w dn. 25-go października br. w Paryżu, wyrażono votum zaufania ustępującej Radzie Zarządzającej P. K. P. U., wybierając ją w pełnym dotychczasowym składzie ponownie aż do następnego Walnego Zgromadzenia.

W związku z przedstawioną Zgromadzeniu deklaracją Stow. Urzędników Państwowych, projektująca organizację Konfederacji w duchu silniejszego zespolenia stowarzyszeń, wchodzących w skład P K P. U., powołano Komisję dla opracowania na następne Walne Zgromadzenie wniosków w sprawach a) organizacji P. K. P. U. b) dalszego programu działalności, c) zmian w Statucie.

Komisja dla produktów przemysłowych i agrarnych.

W dniu dzisiejszym w urzędzie spraw zagranicznych w Berlinie odbyło się spotkanie przedstawicieli delegacji polskiej i niemieckiej do rokowań handlowych pod przewodnictwem pełnomocników obu stron, celem omówienia najbliższego programu prac. Po wyczerpującej dyskusji zgodzono się na utworzenie komisji dla produktów przemysłowych i agrarnych, która w przyszłym tygodniu rozpocząć ma swoje obrady.

Profesor politechniki fałszerzem dolarów.

Policja lwowska aresztowała Bolesława Pajkarta, inżyniera technologa, docenta politechniki lwowskiej, podejrzanego o fałszowanie 100 dolarówek. Rewizja w mieszkaniu Pajkarta wykryła 2 pokoje specjalnie urządzone z przyrządami elektrycznemi do wyrobu falsyfikatów. Pajkart podrabiał banknoty precyzyjnie, dzięki fachowemu przygotowaniu w zakresie technologji. Tłómaczy się on, iż nie miał złego zamiaru, lecz dokonywał u siebie w laboratorjum doświadczeń.

Sprawy podatkowe.

— **O ULGOWE STAWKI PODATKU OD OBROTU W SPRZEDAŻY HURTOWEJ.** — Przegląd 15. 11. — Centrala Związku Kupców wniosła do Ministerstwa Skarbu memorjał, domający się stosowania ulgowej półprocentowej wzgl. jednoprocentowej stawki podatkowej, nietylko do przedsiębiorstw handlowych I-szej kategorji lecz również kat. II-ej.

Rolnictwo.

—**PAŃSTWOWA RADA ROLNICZA.** Minister rolnictwa wezwał w końcu października najważniejsze organizacje i instytucje rolnicze do wydelegowania swych przedstawicieli do mającej powstać Państwowej Rady Rolniczej. Rada Rolnicza zapełni lukę, jaką był brak oficjalnie uznanego przedstawicielstwa rolnictwa. Przemysłowcy posiadają już od kilku lat taką jednolitą organizację, która uznawana jest powszechnie za oficjalną reprezentantkę interesów przemysłowych. Jednakże Sejm, uchwalając ustawę o Państwowej Radzie Rolniczej, wprowadził niepożądany element polityczny, gdyż ustawa wymaga, aby w Radzie zasiadało 2 razy więcej przedstawicieli małej niż wielkiej własności. Losy nowej instytucji spoczywać będą w rękach delegatów. Jeżeli będą to ludzie zarażeni atmosferą walk partyjnych nowa instytucja okaże się niezdolna do życia.

— **WYWÓZ ZIEMIOPŁODÓW.** Wywóz ziemiopłodów a specjalnie ziemniaków i wszelkiego rodzaju grochów w ciągu pierwszych trzech kwartałów rb. wykazał znaczny spadek w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego. Wywóz ziemniaków spotykał się w r. b. z trudnemi konjunkturami, gdyż rynek europejski był niemal przesycony, i dysponując nadmiarem zmuszeni byliśmy do skonsumowania ich w formie paszy wzgl. oddanie ich dla celów przemysłu przetwórczego. Zmniejszenie wywozu grochu tłumaczy się niekorzystnym urodzajem. Wartość wywiezionych strączkowych w okresie sprawozdawczym wynosiła 2,7 miljonów zł wobec 3,6 mil. zł w roku ubiegłym. Ziemniaków sprzedano za 2,2 milj. zł wobec 4,8 milj. zł w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Kronika gospodarcza.

Z KOMITETU EKONOMICZNEGO MINISTRÓW.

Wczoraj dnia 17 bm. odbyło się posiedzenie Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Na posiedzeniu tem załatwiono sprawy, rozpoczęte na poprzednich posiedzeniach Komitetu a mianowicie: ustalenie kontyngentów przywozowych towarów objętych zakazem przywozu oraz sprawę zwolnienia od opłat wywozowych krajowych rud żelaznych, pirytów i wypłaków pirytowych. Sprawy te zostały załatwione zgodnie z wnioskami M-stwa Przemysłu i Handlu.

— **OBIEG PIENIĘŻNY W POLSCE.** Na dzień 20 października zgodnie z danemi Głównego Urzędu Statystycznego, bez uwzględnienia sum znajdujących się w kasach skarbowych, cyfra ogólna obiegu pieniężnego w Polsce wynosiła 664.021 tys. zł. Cyfra ta jest najmniejszą z cyfr obiegu pieniężnego w rb. Z sumy tej na bilety Banku Polskiego wypada 370.536 tys. zł., na bilon i bilety zdawkowe przypada 293.485 tys. zł. Stosunek biletów rządowych i bilonu do biletów Banku Polskiego uległ nieznacznemu polepszeniu, spadając poniżej 80 proc. Niemniej jednak dalsze skurczenie obiegu pieniężnego oznacza pewne pogorszenie w sytuacji finansowej państwa.

— **WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA W POZNANIU.** Sprawa utworzenia wyższej uczelni handlowej w Poznaniu weszła na drogę realizacji. W tych dniach syndyk Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu otrzymał z Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zapewnienie co do udzielenia koncesji na utworzenie wyższej uczelni handlowej w Poznaniu. Osoba kierownika nowej uczelni jest już upatrzona i fundusze przyrzeczone. Izba Handlowo-Przemysłowa w Poznaniu ma zamiar w roku przyszłym przystąpić do budowy nowego gmachu Izby, w którym znalazłyby pomieszczenie w oddzielnym skrzydle nowa wyższa uczelnia handlowa i istniejące już Liceum Handlowe tejże Izby.

Sprawa sanacji Banku dla Handlu i Przemysłu w Warszawie.

Przed Komitetem Wierzycieli Banku dla Handlu i Przemysłu stanęła alternatywa: albo dopuścić do upadłości albo sanować Bank. Przy upadłości tak rozgałęzionej instytucji wynikłoby moc procesów i zastrzeżeń, — które trwałyby nieskończoną ilość lat, pociągnęłoby utrzymanie aparatu upadłościowego, całego sztabu prawników, ekspertów i pracowników, że nawet znaczne aktywa, pochłonęłoby to całkowicie. To jasne.

Wobec tego, Komitet po zapoznaniu się ze stanem majątkowym Banku, przyszedłszy do wniosku, że aktywa łącznie z całym aparatem bankowym przedstawiają dużą wartość, zdecydował plan sanacji oprzeć na następujących zasadach:

Dotychczasowe akcje, jako bezwartościowe z powodu strat banku zostaną anulowane, natomiast wszyscy wierzyciele zgodzą się utrzymać po usunięciu Nadzoru Sądowego część należności w gotówce, a reszte zapiszą na nowe akcje już w ten sposób odrodzonego banku, który mieć będzie wszelkie widoki powodzenia, gdyż będzie jednym z niewielu bez długów, ze znacznymi aktywami, przedstawiając się solidnie przy kompletnej reorganizacji; już nie obciążony żadna złą przeszłością stanie się instytucją bankową poważną, korzystną i potrzebną dla życia gospodarczego kraju.

Jako taka instytucja, oczywiście, liczyć może na zupełne poparcie ze strony Ministerstwa Skarbu oraz zdobędzie zaufanie i kredyt w Banku Polskim, który swego kredytu nie mógł udzielić obecnie przy istnieniu Nadzoru Sądowego, jak to zresztą słusznie w tych dniach było zaznaczone w prasie.

Akcja sanacyjna Komitetu dała rezultaty nadspodziewane na prowincji, gdzie wierzyciele przyjęli bez zastrzeżeń plan sanacji.

Jeżeli takie zrozumienie zapanuje wśród wszystkich wierzycieli, to sanacja stanie się faktem dokonanym, wierzyciele w tej, czy innej formie otrzymają swoje pieniądze, a instytucja związana tysiącem nici z życiem gospodarczem i finansowem kraju na nowych, twardych i rzetelnych zasadach w najbliższej przyszłości wznowi swą działalność.

Tak się przedstawia plan sanacji Banku dla Handlu i Przemysłu, tymczasem podajemy go bez komentarzy, zaznaczając, że do tej sprawy jeszcze powrócimy — (przyp. red.).

— **KONJUNKTURY FRANCUSKIEJ POŻYCZKI W AMERYCE.** W kołach rządowych tSanów Zjednoczonych krążą pogłoski, że rząd amerykański zasadniczo zgadza się na dostarczenie Francji nowej pomocy finansowej celem podtrzymania franka Przytem znowu ujawnia się zasada amerykańskich bankierów, według której bywa zajmowane stanowisko negatywne co do dostarczania kredytów państwom, które nie dokonały jeszcze konsolidacji długów zaciągniętych względem Stanów Zjednoczonych. Zaznaczyć należy, że frank francuski na giełdzie nowojorskiej notowany jest w wysokości 4 cent. i że dalszy spadek franka naraża koła bankowe mające do czynienia z tą walutą na ciężkie nieraz straty.

— **NOTOWANIE CZERWOŃCA SOWIECKIEGO NA GIEŁDZIE WIEDEŃSKIEJ.** Austrjacki Bank Narodowy wydał rozporządzenie, dotyczące wprowadzenia notowań sowieckiego czerwońca na wiedeńskiej giełdzie pieniężnej począwszy od dnia 13 bm. Prasa wiedeńska podaje do wiadomości opinję kół gospodarczych w tej kwestji, która wprowadzenie czerwońca na oficjalną giełdę pieniężną uważa za korzystny krok naprzód w kierunku ułatwienia obrotu sowieckiemi wekslami na rynku austrjackim. Sprawa ta posiada dla Austrji wielką wagę, gdyż cały szereg firm austrjackich może rozszerzać zakres obrotu tylko dzięki zamówieniom rosyjskim.

— **POŻYCZKA DOLAROWA.** „I. K. C." podaje z Warszawy wiadomość, że jedna z najpoważniejszych firm amerykańskich gotowa jest zaofiarować Bankowi Polskiemu 200 milj. dol., nie żądając przytem dla siebie ani większości udziałów w Banku Polskim, ani też nie stawiając żadnych daleko idących żądań politycznych.

— **ANGIELSKO - NIEMIECKIE ROKOWANIA O TRAKTAT HANDLOWY.** W tych dniach zostały wszczęte w Londynie rokowania o zawarcie traktatu handlowego pomiędzy Niemcami a Anglją. Zgodnie z oświadczeniem niemieckiej delegacji, Niemcy wypowiadają się przeciwko środkom, przedsięwziętym przez rząd angielski, mającym na celu sprowadzenie protekcjonizmu. Delegacja niemiecka stoi na stanowisku artykułu II protkułu o traktacie handlowym, zawartym w roku ubiegłym, w grudniu, według brzmienia którego, wszelkie zmiany w polityce celnej kontrahentów powinny być dokonywane po wzajemnym porozmieniu. Niemcy prócz tego wyrażają przekonanie, że niektóre cła, wprowadzone w r. b. przez rząd niemiecki, nie są zgodne z postanowieniami powyższego traktatu, przyczem Komitet Ochrony Przemysłu angielskiego niedostatecznie liczy się z tym faktem, że na Niemcach ciążą jeszcze duże zobowiązania reparacyjne.

Giełda pien eżna.

Warszawa dnia 17 listopada 1925.

Dolary Stanów Zjedn.	73	zł
Fiorcny holenderskie	273 09	„
Franki belgijskie		„
Franki francuskie	27 14	„
Franki szwajcarskie	130 78	„
Funty angielskie	2 89	„
Korony austryjackie		„
Korony czeskie		„

Złoty w dniu 17-go listopada 1925 r.

Gdańsk złoty 77.40—77.60, przekaz na Warszawę 76.15—76.35, Nowy Jork przekaz na Warszawę 16.50, Wiedeń złoty 103.50—104.50, przekaz na Warszawę 103.75. Budapeszt złoty 10710—10760, Bukareszt przekaz na Warszawę 31.50, Czerniowce przekaz na Warszawę 31.00, Ryga przekaz na Warszawę 80.00, Paryż przekaz na Warszawę 379, Londyn przekaz na Warszawę 31.00, Berlin złoty 62.28—62.92, przekaz na Warszawę lub Katowice 62.09—62.41, przekaz na Poznań 61.84—62.16, Zurych przekaz na Warszawę 86.

KURS DOLARA.

Warszawa, 17. 11. Dla walut europejskich i przekazów na Nowy Jork tendencja w dalszym ciągu zwyżkowa, natomiast dolary gotówkowe bez zmiany. Obroty dewizami i dolarami, które Bank Polski dawał bez żadnych ograniczeń po 6.80, wyniosły około 1.700 złotych; poza giełdą kurs dolara niewiele różnił się od urzędowego i wynosił 6.82 do 6.83, przy nader spokojnym nastroju. Złotem zawierano tranzakcje po 3.51—3.50—3.52. Z pap. państwowych jedynie uległa pewnym wahaniom, zależna od kursu dolara, 6 proc. poż. Dolarowa.

Giełda towarowa.

BYDŁO I MIĘ O.

Poznań, 17. 11. Urzędowe sprawozdanie targowe Komisji notowania cen. Spędzono wołów 45, buhaji 105, krów 141, świń 836, cieląt 334, owiec 643, razem zwierząt 2104, płacono za 100 kg żywej wagi za: pełnomięsiste wytuczone woły od 4—7 lat 88, młode mięsiste niewytuczone i stare wytuczone 70, miernie odżywione młodsze i dobrze odżywione starsze 60, stadniki pełnomięsiste młodsze 72, miernie odżywione młodsze i dobrze odżywione starsze 58 60, pełnomięsiste wytuczone krowy najw. wart. rzeźnie do 7 lat 88—90, starsze wytuczone krowy i mniej dobre młodsze krowy i jał, 70, miernie odżywione krowy i jałówki 60, licho odżywione krowy i jałówki 40—50, najprzedniejsze cielęta tuczne 88—90 średnie tuczone cielęta i najprzedniejsze saki 76—80, mniej tuczone cielęta i dobre ssaki 70, liche ssaki 60, starsze skopy tuczne, liche jagnięta tuczne i dobrze odżywione młode owce 46—48, miernie odżywione skopy i owce 38, świnie pełnomięsiste od 120—150 kg żywej wagi 148, pełnomięsiste od 100—120 kg żywej wagi 140, pełnomięsiste od 80—100 kg żywej wagi 130, mięsiste świnie ponad 80 kg 210, maciory i późne kastraty 120—140. Przebieg targu bardzo ożywiony.

ZIEMIOPŁODY.

Gdańsk, 17. 11. (Not. nieurz.) Za 50 kg w Ggd: Pszenica 12.25—12.50, biała 12.50—12.75, żyto 8.00, jęczmień 8.50—9 25, brow. 9.50—10.50, owies 8.25—8.55, żółty 8.75, groch drobny 9.50—10.50, Victoria 12 00—15.00, zielony 12.00 15 00, ospa żytnia 5.50—5.75, pszenna 6 25—6.50.

Grudziądz, 17. 11. „Rolnik" notuje: żyto 16—17, pszenica 26—27, jęczmień zwyczajny 18.00—19.50, jęczmień browarowy 22.00 25.00, owies 17.00—18.50 zł za 100 kg Tendencja zwyżkowa.

DRZEWO i PRZETWORY.

Poznań, 17. 11. Wynik sprzedaży drzewa **w nadleśnictwie państw.** Promno D. L. P. Poznań dn. 5. **bm. Drzewo** opałowe sosn. szczapy 5 53, wałki 4.58 **gałęzie II kl.** 1.36, III kl. 0.52 za mp. Wynik sprzedaży **drzewa w Nadleśnictwie** Oborniki: Drzewo opałowe szczapy **6.00, wałki** 4.50, pieńki 3 43, gałęzie I kl. 2.50 za mp.

Wiadomości bieżące.

KALENDARZ: czwartek 19 go listopada Elżbiety kr.
Wschód słońca 7 30 zachód 4 40
Wschód księżyca 10 50 zachód 6 55

*

DYŻURY NOCNE APTEK.

Apteka pod Korona i apteka pod Gwiazdą od 14 do 20 listopada.

*

—** **Bibljoteka i Czytelnia T. C. L. w Grudziądzu jest otwarta:**

W Muzeum (ul. Lipowa nr 28 I ptr.) codziennie — z wyjątkiem niedziel i świąt — od godz. 5—7. Dla dzieci w środy i soboty od godz. 4—5.

Na Chełmińskiem przedmieściu w kancelarji parafjalnej (ul Bydgoska nr. 10) w poniedziałki i czwartki od 4—5.

W Małym Tarpnie w niedziele i święta po nabożeństwie

—** **Muzeum (ul. Lipowa nr. 28) jest otwarte w środy i soboty od godz. 12—2, w niedziele i święta od godz 11—2.**

*

—** **Z Teatru Miejskiego.** Dziś w środę, dnia 18 bm. premjera fascynującej sztuki amerykańskiej p. t.: „W GRANICACH PRAWA". Sztuka ta obiegła z ogromnem powodzeniem niemal wszystkie sceny większych miast amerykańskich — na których przyjmowana była tak przez publiczność, jak i prasę wprost entuzjastycznie. Akcja sztuki zaczerpnięta z życia amerykańskiego środowiska, w której autor ostrzem satyry chłoszcze panujące stosunki w tamtejszem sądownictwie i policji, wyposażając swoją sztukę w szereg scen o nadzwyczajnych sytuacjach i pomysłowej, a prawdziwie amerykańskiej akcji.

Sztuka na tutejszej scenie otrzyma pierwszorzędną obsadę i nowe, efektowne dekoracje. W głównych rolach wystąpią panie Fiszerówna, Wiesławska, Głogowska, Sobotkowska oraz panowie Dąbrowski, Szafrański, Cybulski, Ścibor, Mergel, Burski, Panek, Rembosz i inni. Reżyserja spoczywa w wytrawnem ręku p. St. Dąbrowskiego, który urozmaicił ją ogromną ilością pomysłowych efektów scenicznych.

W czwartek, dnia 19-go bm. po raz drugi „W GRANICACH PRAWA".

W piątek, dnia 20-go bm. przybędzie na jeden tylko wieczór zespół operetkowy i odegra znakomitą operetkę p. t.: „WESOŁA WDÓWKA" z p. Kawecką i Zdziłowieckim w głównych rolach.

—** **Msza św. żałobna** za spokój duszy śp. radcy Jurka odbędzie się w piątek, dnia 20 bm. o godzinie 8.30 rano w kościele farnym. Śp. Jurek cieszył się zaufaniem i poważaniem szerokich sfer wśród obywatelstwa naszego miasta, bez różnicy przynależności partyjnej. Nie wątpimy, że tak przyjaciele jak i koledzy oraz współpracown. przedwcześnie zmarłego pośpieszą do kościoła, by wespół w smutku pogrążoną rodzinę złożyć hołd pamięci i wdzięczności...

Honoru i godności bliźniego nie wolno kalać!

Zasądzenie zwolenniczki „Kościoła Narodowego" za oszczerstwa i obelgi rzucane na księży katolickich.

Grudziądz, 18 listopada.

W piątek 13 bm. stawała przed tutejszym Sądem Powiatowym niejaka Łepkowska z Chełmińskiego przedmieścia, zapalona członkini sekty hodurowców, którzy zwią się bezprawnie „Kościołem Narodowym". Oskarżona rozsiewała potworne kłamstwa i obelgi na duchowieństwo katolickie a szczególnie oczerniała ks. dziekana Dembka.

Rozprawy sądowe wykazały ciężką obrazę **ks. dziekana** Dembka w jego urzędowaniu jako proboszcza grudziądzkiego.

Sąd po naradzie uznał Łepkowską winną i wydał wyrok skazujący ją na trzy miesiące więzienia, ponoszenie kosztów procesu oraz opublikowanie wyroku w prasie.

Osuszanie Polesia postępuje szybko.

Co wykonano dotychczas?

Pińsk, 17 listopada.

W roku 1924 utworzoną została przy ministerstwie robót publicznych komisja międzyministerjalna dla spraw osuszenia Polesia. W projekcie tej komisji jest odwodnienie całego Polesia, co łączy się również z planem ministerstwa reform rolnych parcelacji 6 000 ha. majątku państwowego w Lubiszczycach, oraz z planem parcelacji rzek Polesia.

Z planowanych robót wykonano dotychczas m. in. odbudowy 30 klm. kanału głównego lubiszczyckiego 8 klm. kanału jałuchowskiego i 12 klm. kanału łunineckiego — dla osuszenia 20 000 ha gruntów, z których 12 000 ha należy do skarbu państwa. W związku z temi pracami, założyło centralne biuro hydrograficzne 22 stacje wodowskazowe i 17 stacyj ombrometrycznych.

Jak z powyższego przedstawienia okazuje się, roboty te postępują w dosyć szybkiem tempie.

—** **Staraniem VI-tej grudziądzkiej drużyny harcerskiej** odbędzie się w sobotę o godz. 7-mej rano w kościele św. Ducha (ul. Pańska) msza św. żałobna za dusze młodocianych harcerzy, poległych w obronie Lwowa. Ofiarny wysiłek i bohaterstwo społeczeństwa lwowskiego, a zwłaszcza młodzieży, sprawiły to, że dziś wschodnie rubieże Małopolski jako prastara ziemia piastowska należą do Polski. To też za spokój dusz tych najlepszych synów Ojczyzny, pomódlmy się w sobotę wszyscy.

—** **Koszta odznak orderu „Odrodzenia Polski".** Rada ministrów ustaliła koszta wykonania odznak i rozetek orderu „Odrodzenia Polski" w następującej wysokości: wielka wstęga 125 zł., komandorja z gwiazdą 70 zł., komandorja 35 zł., krzyż oficerski 25 zł., krzyż kawalerski 20 zł. Koszty rozetek: wielkiej wstęgi, komandorji z gwiazdą i komandorji do ubrań cywilnych 1.50 zł., do mundurów 2.25 zł., krzyża oficerskiego do ubrań cywilnych 1.10 zł., do mundurów 1.50 zł.; krzyża kawalerskiego do ubrań cywilnych 0.75 zł., do mundurów 0.90 zł.

—** **Połów ryb morskich we wrześniu.** Połów ryb morskich w miesiącu wrześniu dał rybakom 187.390 kg. ryb, wartości 140.000 złotych. Przeciętna kwota dochodu na każdego rybaka wynosi mniej więcej 170 złotych. Ryby są przesyłane do Gdańska, skąd wysyłane są dalej. Ogółem płacono rybakom ceny bardzo niskie. Za kilo łososia 5 zł., za kilo węgorza 2 zł., za kilo śledzi 30 groszy. Z porównania tych cen, jakie płaca konsumenci, wynika, że zwłaszcza gdański pośrednicy ciągną olbrzymie zyski.

—** **Zaproszenie.** Do wszystkich pp. radców, profesorów, nauczycieli gimnazjów i seminarjów, rektorów szkół, naczelników urzędów państwowych, starostwo, władz wojskowych, prezesów miejscow. towarzystw, izby przemysłowej, izby rzemieślniczej, związków zawodowych, tow. lekarzy, adwokatów, księży itd. Z polecenia pana wojewody dr. Wachowiaka, w zastępstwie Pana Prezydenta naszego miasta, zwołuję na piątek, dnia 20-go listopada br **zebranie konstytucyjne**, celem utworzenia w Grudziądzu lokalnego **Koła Przyjaciół Towarzystwa Naukowego.** Zebranie odbędzie się w sali posiedzeń Rady Miejskiej, Ratusz I., pokój 19, o godzinie 8-ej wieczorem. Ze względu na pięćdziesięcioletni jubileusz „Tow. Naukowego w Toruniu", które przez tak długie lata krzewiło myśl narodową i naukę rodzimą na Pomorzu i które było najwyższą uczelnią polską naszej ziemi pomorskiej, zorganizowane siłami społeczeństwa polskiego za czasów zaborcy — naszym obowiązkiem jest krzewić nadal i utrzymać ognisko tejże rodzimej nauki na Pomorzu przez tworzenie kół i zbieranie funduszów dla rozwoju tak arcyważnej placówki kulturalnej. Porządek obrad: 1.Krótki referat dotyczący powołania koła lokalnego, 2. Odczytanie statutu „Towarzystwa Naukowego w Toruniu". 3. Wybór Zarządu Koła Lokalnego i Komitetu Jubileuszowego. 4. Wolne głosy.

(—) Dr. Urbański, radca miejski.

—** **Przedłużenie terminu składania podań do P. K. U. o nadanie stopnia podporucznika rezerwy.** W związku z definitywnem przeniesieniem do rezerwy poborowych roczników starszych i celem umożliwienia uzyskania stopnia podporucznika rezerwy tym z pośród przeniesionych, którzy przez zaliczenie ich od obowiązku służby w wojsku stałem odpowiedzą warunkom rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 12-go czerwca 1925 r., przedłużyło Ministerstwo Spraw Woj-

skowych rozkazem z dnia 23 października rb. poprzednio ustalony termin składania podań do P. K U. o nadanie stopnia podporucznika rezerwy, do dnia 31 grudnia rb.

Prezydent miasta.

—** **Komunikat.** Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dekretem z dnia 4 listopada br. Nr. 4231/V. L. M./25. udzielił koncesji Konserwatorjum Pomorskiego Towarzystwa Muzycznego w Toruniu, zatwierdzając równocześnie na stanowisku kierownika p. dyr. Marcelego Popławskiego.

—** **Poranek muzyczny.** Związek Nauczycieli muzyki i śpiewu urządza w niedzielę, dnia 22 bm. o godzj. 12-tej w południe w auli seminarjum nauczycielskiego drugi poranek muzyczny. Prelegent prof. Dawidowicz mówić będzie o J. S. Bachu, a prof. Fr. Heyne wykona ilustracje na organach. Wstęp 30 groszy dla młodzieży i 50 gr. dla dorosłych. Bilety u wejścia. Aula ogrzana.

—** **Uroczystą Akademję** z powodu 5-lecia uczelni, urządza Bratnia Pomoc uczniów Państwowej Szkoły Budowy Maszyn, dnia 23-go listopada w auli gimnazjum żeńskiego o godzinie 7-mej wieczorem. Na program złożą się rozmaite produkcje uczniów zakładu. a ponadto łaskawy współudział przyrzekły panie: Hannowa, Mieczyńska, Wardacka, Wiesławska oraz p. prof. Bigo. Młodzież ufa, że społeczeństwo grudziądzkie, które tyle razy dawało dowody sympatji dla uczelni, tłumnie przybędzie na akademję, by zasilić fundusze Bratniej Pomocy.

—** **Przypominamy** zainteresowanym rodzicom o walnem zebraniu Pomorskiego Towarzystwa Opieki nad Dziećmi, oddział w Grudziądzu, które odbędzie się jutro. tj. w czwartek, o godzinie 1-szej w południe w lokalu Czerwonego Krzyża. Staraniem oddziału grudziądzkiego, gościło tego lata nad morzem około 60 dzieci z naszego miasta. Wszyscy ci, którym zdrowie naszych dzieci i młodzieży, leży na sercu, powinni na zebranie przybyć.

—** **Zebranie towarzyskie Związku Pracowników Kupieckich.** Wczoraj wieczorem o godz. 8-mej przy licznym udziale członków i gości, odbyło się w lokalu „Wielkopolanki" zebranie towarzyskie Związku Pracowników Kupieckich Oddziału w Grudziądzu. Po zagajeniu zebrania przez prezesa p. Maćkowskiego nastąpił wykład p. dr. Ulatowskiego, który licznie zebrani wysłuchali z wielkiem zainteresowaniem. Nastąpiła dyskusja, w której przemawiało kilku członków i gości. Po zamknięciu zebrania odbyła się jeszcze wspólna herbatka, gdzie zebrani przy dźwiękach orkiestry p. Kaczmarka wesoło bawili się. Zebrania towarzyskie, które mają na celu jedynie bliższe zapoznanie się i wzajemne, serdeczne współżycie tutejszej młodzieży kupieckiej t. zn. wszystkich pracowników handlowych, przemysłowych, bankowych itd. prawdopodobnie ściągną wszystkich dotąd niezorganizowanych pracowników do grona Związku.

—** **Upadłości.** W ostatnich dniach zapisano w tutejszym sądzie powiatowym dwie upadłości, a mianowicie: firmę „Paweł Glinowiecki i Antoni Kukla" oraz „Dom Przemysłowo - Handlowy Jan Berendt i S-ka".

—** **Pożar w kominie.** Wczoraj około godziny 3-ciej popołudniu zapaliły się sadze przy ulicy Koszarowej 11. Zaalarmowana straż pożarna przybyła natychmiast na miejsce wypadku i ogień ugasiła. Gęsty i czarny dym, jaki wydobywał się z okienek na strychu wspomnianej kamienicy, utwierdzał przechodniów i domowników w przekonaniu o wielkim pożarze, którego na szczęście nie było.

—** **Związek Czeladzi Rzeźnickiej w Grudziądzu** urządza w nadchodzącą sobotę wieczorem zabawę jesienną w salach „Tivoli" przy ulicy Lipowej.

RUCH TOWARZYSTW.

—(rt) Towarzystwo Przyjaciół Uczniów Szkoły Budowy Maszyn niniejszem składa serdeczne „Bóg zapłać!" za dary w naturze na kuchnię uczniowską, złożone przez p. Anczykowskiego, p. Jastrzębską, p. star. Ossowską, p. Stenclową, p. Wysocką oraz p. Kotlińskiego, a także następującym ofiarodawcom, którzy wykupili bony obiadowe: p. Klimkowej, firmie Herzfeld i Victorius, p. Jastrzębskiej, p. dr. Szymańskiej, p. dr. Majowej. p. dyr. Hercbergowi oraz firmie „Unia". (4917)

Zarząd T. P. U. Szk. Bud. Maszyn w Grudziądzu.

Rozebrali do naga, pomalowali na żółto i posypali trocinami.

Tak zrobili z dwunastoma policjantami studenci manchesterscy.

Na uniwersytecie manchesterskim doszło do zaciętej walki między studentami dwóch wydziałów.

Dwunastu policjantów, którzy chcieli rozdzielić walczących, zostało przez studentów rozebranych, pomalowanych na żółto i posypanych trocinami.

Komendant policji zmobilizował wówczas kilka plutonów policji i położył koniec zaciętej walki. 10 studentów aresztowano.

Tatuowany wisielec niewiadomego nazwiska.

W b. Kongresówce około Grójca, w lesie, pod wsią Duże Prace znaleziono zwłoki powieszonego mężczyzny. Denata nikt z mieszkańców okolicznych miejscowości nie zna.

Jest to mężczyzna, wyglądający mniej więcej na lat 38, wzrostu średniego, o przystrzyżonych krótko włosach i wąsach.

Denat ma wytatuowany na ciele szereg rysunków: orła białego na piersiach, dwie głowy kobiece na prawej ręce, popiersie kobiece i wschodzące słońce na lewej.

Ratowanie zdrowia przez kolory.

W angielskiem piśmie lekarskiem "The Practitioner" dr. Dodson Hessey pisze o leczeniu barwami rozmaitych chorób. Dr. Hessey opowiada o wypadkach uleczenia barwami neurastenji, newralgji, neuritis, bezsenności, uderzeń krwi do głowy, depresji umysłowej i innych zaburzeń. Trzy najkorzystniejsze, najbardziej użyteczne kolory, to barwy: zielona, niebieska i pomarańczowa. Zielony kolor dziwnie kojąco działa na system nerwowy, daje wrażenie ciepła, uśmierza ból i obniża ciśnienie krwi.

Kolor niebieski ściąga najdrobniejsze naczynia krwionośne, daje wrażenie chłodu, podnosi ciśnienie krwi.

Barwa pomarańczowa ożywia i dodaje odwagi. Kuracja polega na oświetleniu kolorową lampką o sile 100 świec; pacjent przywdziewa do oświetlenia białe szaty.

—(rt) **Towarzystwo Powstańców i Wojaków na Okonin i Okolicę** urządza w niedzielę, dnia 22-go listopada br. ku uczczeniu rocznicy powstania listopadowego obchód z następującym programem:

O godz. 15.15 zbiórka członków na rynku, następnie odmarsz po sztandar łącznie pochód z orkiestrą przez wioskę, O godz. 17.30 teatr amatorski „Poczciwy młynarz" i „Chłopi i arystokraci" łącznie zabawa taneczna.

Za Zarząd:

(—) K. Szpitter, sekretarz. (—) Nowacki, prezes.

—(rt) **Następne zebranie tutejszego Związku Filatelistów** odbędzie się w piątek, dnia 20-go listopada br. o godzinie 19 i pół w hotelu pod „Złotym Lwem". (4920)

—(rt) **Zebranie koła Ziemianek** odbędzie się w czwartek, dnia 19 bm. o godz. 1-ej w południe w sali starostwa grudziądzkiego. Ponieważ na porządku dziennym znajdują się bardzo ważne sprawy, uprasza się o przybycie wszystkich pań. (4812) (—) **M. Ossowska**, przewodnicząca.

—(rt) **Tow. Powstańców i Wojaków w Radzynie** urządza w niedzielę, dnia 22 bm. o godz. 7-mej wieczorem na sali p. Niedzielskiego „Obchód Listopadowy", na program którego złożą się m. in. przedstawienie teatralne, i to: a) obraz dramatyczny „Posiew Wolności", b) komedja w dwóch odsłonach p. t. „Zmartwychwstanie" czyli „Nieboszczyk z urojenia" i odczyt o „Powstaniu Listopadowem". Po przedstawieniu nastąpią tańce. Na powyższy obchód zaprasza się niniejszem Szan. Obywatelstwo z Radzyna i okolicy. (4822)

—(rt) **Walne Zebranie członków Pomorskiego Towarzystwa Opieki nad Dziećmi Oddział w Grudziądzu** odbędzie się w czwartek, dnia 19-go listopada o godzinie 1-ej w południe w lokalu Czerwonego Krzyża, ul. Stara nr. 1. Przewodniczyć będzie prezes Zarządu Głównego ks. Henryk Szuman. Na porządku dziennym:

Sprawozdanie z całorocznej działalności oddziału w Grudziądzu i wysyłki dzieci nad morze na kolonje lecznicze w Gdyni.

Ze względu na ważność sprawy — zapraszam prócz członków Towarzystwa — także wszystkich tych, którym zdrowie młodzieży naszej leży na sercu, w szczególności PP. lekarzy, którzy w ciągu roku skierowują chorych małych pacjentów do komitetu naszego, również nauczycielstwo szkół średnich, wydziałowych i powszechnych, by wszyscy, zaznajomiwszy się z celami Towarzystwa, stanęli do współpracy. (4820).

(—) Helena Kunertowa

Delegatka na miasto Grudziądz.

—(rt) **Zebranie dyskusyjne członków Zw. L. N. Koła Grudziądz** odbędzie się w czwartek dn. 19 bm. o godz. 8 wiecz. w salce Sekretarjatu przy ul. Mickiewicza 22. Na porządku obrad między innemi „Nasz Program", wygłoszony przez R. Dmowskiego na Zjeździe delegatów w Warszawie. — O liczny udział członków i sympatyków uprasza (4827) ZARZĄD.

—(rt.) **Tow. Powstańców i Wojaków Górna Grupa** i okolica obchodzić będzie w niedzielę, dnia 22-go listopada br. pamiętną i piękną uroczystość poświęcenia sztandaru. Udział w niej wezmą Towarzystwa z innych miejscowości i to możliwie ze swemi sztandarami, aby uroczystem Stowarzyszeniu okazać swą szczerą, braterską życzliwość.

Program uroczystości jest następujący: o godz. 9.30 zbiórka Towarzystw przed druhem prezesem; o godz. 10.30 wymarsz do kaplicy Zakładu Misyjnego na uroczyste nabożeństwo i poświęcenie sztandaru, następnie przeniesienie sztandaru do wbijania gwoździ pamiątkowych, na które niniejszem Szan. gości zaprasza

Zarząd.

Z KIN.

KINO „ORZEŁ" - VARIETE. Od dziś do niedzieli włącznie wyświetla się najpotężniejsze arcydzieło filmowe w 10-ciu olbrzymich aktach p. t.: „Królowa Saba" (Potężna symfonja miłości). Kolosalny obraz historyczny, przepiękna wystawa, porywające tempo gry, napięcie dramatyczne, o niebywałej potędze — oto wybitne cechy „Królowej Saby". W roli „Królowej Saby" najpiękniejsza kobieta wszystkich krajów Betty Blythe. Jako wkładka „Przegląd najnowszych mód paryskich". Nowość, którą zainteresują się i powitają z zadowoleniem wszystkie panie Grudziądza.

Ponadto variete. Atrakcje światowej sławy Soss i Redlich — królowie powietrza. Pomimo kolosalnych kosztów ceny nie podwyższone. Karty honorowe ważne w środę, dnia 18 na pierwsze przedstawienie o godz. 6-tej. W niedzielę o godz. 2-giej popołudniu wielkie przedstawienie dla dzieci i młodzieży — „Wilcze doły".

KINO „APOLLO" wyświetla od dziś począwszy arcydzieło wytwórni paryskiej p. t.: „Otwarte całą noc" z Ryszardem Kortez w roli głównej. Jako nadprogram bajeczna farsa p. t. „Hotel na plaży". Variete: niebywała atrakcja „Skazaniec Nr. 13". W niedzielę o godzinie 2-giej popołudniu przedstawienie dla młodzieży i variete.

Redaktor odpowiedzialny: Jerzy Kruszewski.
Drukarnia Pomorska Tow Akc., Grudziądz.

Po długich, z nadludzką cierpliwością znoszonych ciężkich cierpieniach, zasnął w Bogu, zaopatrzony Sakramentami św. w dniu 16 listopada rb. nasz kochany syn, brat i szwagier

ś. p.

Walter Raczyniewski

w 23 roku życia.

W zmarłym straciliśmy w krótkim czasie naszego trzeciego syna wzgl. brata w wieku pomiędzy 20 a 23 latami, o czem niniejszem w ciężkim smutku krewnych i znajomych zawiadamiają

Grudziądz, dnia 16 listopada 1925 r.

Józef Raczyniewski
Marta z Czarneckich Raczyniewska
Aleks. Raczyniewski
Marja z Laskowskich Raczyniewska
Henryk Raczyniewski
Józef Kalamajski,
Zofja z Raczyniewskich Kalamajska,
Andrzej Laskowski,
Aniela Laskowska.

Niech odpoczywa w spokoju!

Pogrzeb odbędzie się dnia 20 listopada o godzinie 3 popoł. z domu żałoby ul. Kwiatowa nr. 13. 4926

W piątek, d. 20 bm., o g. $8^1/_2$ rano, jako w 2-gą bolesną rocznicę śmierci mego dobrego męża, najukochańszego ojczulka

ś. p. Władysława Jurka

odprawi się

msza św. żałobna

za spokój jego duszy w kościele farnym, o czem donoszą
4915 **Żona z córką.**

Za dusze Harcerzy i Małoletnich Obrońców Lwowa w r. 1918

w siódmą rocznicę Ich bohaterskiej śmierci — która była początkiem walki o granice naszej Niepodległej Ojczyzny odbędzie się **w sobotę, dnia 21-go listopada, o godzinie 7-mej rano, w kościele św. Ducha**

Nabożeństwo żałobne

na które zaprasza Drużyny harcerskie — Młodzież szkolną i patrjotyczne społeczeństwo miasta Grudziądza [4832

VI. Grudziądzka Drużyna „Wilcząt“
im. Małoletnich Obrońców Lwowa.

Obwieszczenia urzędowe władz miejskich.
Według prawa prasowego odpowiada za dział niniejszy
nadsekretarz miejski
Ramasy Raszkowski w Grudziądzu.

Posiedzenie Rady Miejskiej

w poniedziałek, dnia 23 listopada 1925 r. o godzinie 5 popołudniu.

PORZĄDEK OBRAD:

A. Doniesienia:
1. Zwyczajna rewizja Głównej Kasy Miejskiej, Kasy Podatkowej, Kasy Depozytowej, Gazowni, Elektrowni i Rzeźni za miesiąc październik 1925 r.
2. Zatwierdzenie rocznego rachunku Głównej Kasy Miejskiej za rok 1924 i udzielenie pokwitowania.

B. Wybory:
1. Wybór jednego rozjemcy na Okręg III.

C. Wnioski:
1. Uchwalenie przystąpienia Miasta do Związku Celowego miast i powiatów Pomorskich celem uzyskania pożyczki amerykańskiej.
2. Uchwalenie opłat na rzecz Magistratu od wniosków o zezwolenie na przewłaszczenie.
3. Uchwalenie preliminarzy budżetowych na rok 1926 Wydziałom I—XXVII, Administracji nadzwyczajnej i Miejskiej Kasy Oszczędności.
4. Ustalenie norm procentowych komunalnego podatku od lokali na rok 1926.
5. Zmiana § 4 statutu o poborze podatku od psów.
6. Uchwalenie dodatku komunalnego od państw. podatku od nieruchomości.

Na posiedzenie zaprasza uprzejmie

Grudziądz, dnia 17 listopada 1925 r.

Przewodniczący Rady Miejskiej
(—) Szychowski. 4842

OBWIESZCZENIE.

Na podstawie par. 40 ustawy łowieckiej z dnia 15-go lipca 1907 i par. 117 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30-go lipca 1883 r. ustanawia się na obszar Województwa Pomorskiego porę ochronną:
a) dla koźląt do końca roku 1925,
b) dla saren również do końca roku 1925 z wyjątkiem miesiąca listopada.

Toruń, dnia 6 listopada 1925 r.

W imieniu Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.
Prezes (—) Jan Stonawski.

Powyższe obwieszczenie podaje się do publicznej wiadomości i przestrzegania. [4835

Grudziądz, dnia 17 listopada 1925 r.

Prezydent Miasta
w z. (—) Krobski.

Zęby

sztuczne **Jacobson**, wypróbowany przy Uniw. w Dorpacie Plac 23-go Stycznia 23 II ptr Godziny przyjęć od 8—1 i 2—7 4807]

Przetarg przymusowy.

W piątek, dnia 20 listopada br., sprzedaję w drodze publicznego przetargu najwięcej dającemu za zapłatą gotówką:

1. o godz. 9·30 przed południem przy ul. Ogrodowej 21: **lustro, kanapę i bieliźniarkę;**

2. o godz. 10 przed południem przy ul. Ogrodowej 37: **maszynę do pisania, urządzenie biurowe i samochód;**

3. o godz 11 przed południem przy ul. Młyńskiej 4: **różne meble, w tem lustro, szafę, bufet, kanapę, kredens, 3 pary firan, 3 biurka** itp.;

4. o godz. 1 popołudniu przy ul. Toruńskiej 12: **różne materjały, firany, pończochy** i inne krótkie towary.

4839 **Józefowicz**, komornik sądowy
Grudziądz, ul. Groblowa 19

Urząd Celny na dworcu w Grudziądzu

podaje do publicznej wiadomości, że **dnia 27 listopada 1925 r. o godz. 10-ej** sprzedawać będzie w drodze publicznego przetargu w magazynie celnym przy ekspedycji towarowej:

1. 1 skrzynia — zabawki dziecinne cechy A. C. 3918 wagi br 40 kg., wagi net. 15 kg, cena wywołania 706,30 zł.

2. 2 skrzynie — wyroby z żelaza (hak) cechy A. R. I-II, wagi br. 147 kg, wagi net 130,5 kg., odbiorca W. Zwoliński w Grudziądzu cena wywołania 150,05 zł,

3. 1 skrzynia — wyroby szklane cechy G P. 1 571, wag br. 11 kg., wagi net 4.13, odbiorca P. Meisner w Grudziądzu, cena wywołania 63,75 zł,

4. 1 skrzynia — część maszyn cechy B. H. 15000. wagi br. 22 kg., wagi net 13,5 kg., odbiorca F. Kościemski w Grudziądzu, cena wywołania 48,55 zł,

5. 1 skrzynia — wyroby lano-żelazne, cechy L P. W. 5884, wagi br. 16 kg.. wagi net. 12,5 kg., cena wywołania 28,90 zł,

6. 1 skrzynia — żelazka elektryczne cechy A E G. 469749, wagi br 42 kg., wagi net. 26,3 kg, odbiorca F. Maciejewski w Grudziądzu, cena wywołania 161,— zł.

7. 1 skrzynia — żelazka elektryczne cechy A. E. G. 429653, wagi br. 16 kg., wagi net. 9,5 kg., odbiorca F. Maciejewski w Grudziądzu, cena wywołania 60,— zł,

8. 2 skrzynie — przetwór chemiczny cechy Oxydo 80/161-175 wagi br 120 kg., wagi net. 120 kg.. odbiorca F. Rosanowski w Grudziądzu cena wywołania 62,— zł.

W razie niesprzedania w dniu 27 listopada br., odbędzie się druga licytacja dnia 11 grudnia br., o godz. 10 rano

Inspektor Celny.

OPTANT POLSKI

z zawodu **krawiec**, z 1 czną rodziną obecnie bez źródła zarobkowania, przyjmuje wszelką pracę w zakres krawiectwa wchodzące. Wykonuję po tanich cenach ubrania tak nowe jak i wszelk. reper. i przer. **Ignacy Olszewski**, Mickiewicza 26.

Warszawska
Pracownia Gorsetów
w Grudziądzu ul. Ogrodowa 7, w podw. parter **wykonuje** z własnego i powierzonego towaru **gorsety, bandaże, biustonosze, paski gorsety** dla ułomnych i brzemiennych 4841
Przeróbki i reperacje
Ceny bardzo przystępne

PANI

b. wł. int. rzeź., poszukuje **posady** w jakim bądź int. jako dziel. rut. siła pom. lub **za gospodyni** do sam. pana najchętn. do int. rzeźnickiego. Zgł. lub adres poda Gł. Pom. nr. 4 23p.

Poszukuję samodz. pracującej i biegle na maszynie piszącej **korespondentki**, znaj. dokł. języki polski i niemiecki oraz stenografję. Posada stała od 1 XII. br. Zgł. z odp. świadectw i referencjam oraz pod. warunków do Gł. Pom. nr. 4914p

---

Biuralistka

posiadająca dokładną znajomość niemieckiego pisząca na maszynie, obeznana z księgowością, może złożyć ofertę natychmiast z podaniem żądanego wynagrodzenia

Dworcowa 37. biuro buchalteryjno-korespond.

Rzetelna [4919p
dziewczyna
natychm. poszukiwana w składzie Nadgórna 67

Sprzedaże

Kanapa używana, prawie nowy damski płaszcz gum granat. taniona sprzed. Kaczmarek Kość elna 40/42, III

Sprzed. niedrogo

garnitur męski, żakietowy jesienne palto, czapkę karakułową, koszule dzienne i bieli ne ciepłe, wszystko mało używane. Ogrodowa 7. w podworzu II sień parter prawo. (48 8

Elegancka **sypialnia i różne rzeczy** do sprzedania ul. Sienkiewicza 25, parter lewo.

Kupna

Kupię DOM
z ogrodem lub małe
GOSPODARSTWO
blisko miasta do 10 000 gotówką. Zgłoszenia do Ekspedycji Głosu Pomorskiego pod nr. 4918p

---

Dobrze utrzym dywan kupię. Zgłoszenia do Głosu Pomor. nr. 4922p

---

Mieszkania

3-4pokojowego mieszkania
poszukuję płacąc komorne za rok z góry. Zgł. proszę skierowywać do Głosu Pom. nr. 4913p.

Poszukuję
2 pokoi z kuchnią
natychmiast Oferty do Głosu Pomorskiego nr. 4916p.

---

2 pokoje z używaniem kuchni odstąpię Gdzie? wskaże Gł. Pm nr. 4025p

---

Nauka wychowanie

STEnografji
wyucza wszystkich bezpłatnie, listownie **Instytut Stenograficzny, Warszawa,** Mokotowska 39

Korepetycji
udzielam uczeniecom gimn. z niższych klas Oferty do Głosu Pomorsk. nr. 4912p.

Kino »ORZEŁ« Variete

Dziś uroczysta premjera!
Największy film świata pod tytułem:

»Królowa Saba«

(Potężna symfonja miłości).

Kolosalny obraz historyczny w **10**-ciu aktach. Przepiękna wystawa, porywające tempo gry, napięcie dramatyczne o niebywałej potędze. — W roli gł. najpięk. kobieta wszystk. epok i krajów **Betty Blythe.**

Jako wkładka:

»Przegląd najnowszych mód paryskich«

Nowość, którą zainteresują się i powitają z zadowoleniem wszystkie panie Grudziądza. [4836

Ponadto Variete:

Sass i Redlich — królowie powietrza

Pom mo kolosalnych kosztów ceny nie podwyższone. Karty honorowe ważne tylko w środę, dnia 18-go bm. na pierwsze przedstawienie o godzinie 6-tej.

Początek o godz. 6 i 8-ej. w niedzielę o godz. 4 15.

W niedzielę przedstaw. dla dzieci »Wilcze Doły«.

Codziennie świeże parówki i biała kiełbasa

Kiszki kaszane i bułczane z zupą

wprost z kotła w czwartki i poniedziałki od g. 4[30] pop.

oraz wielki wybór najprzedniejszych gatunków

wędlin i doborowego mięsa!

Specjalność: Kiełbasa krakowska

poleca po cenach umiarkowanych zapewniając skorą i rzetelną obsługę.

Tadeusz Derczyński skład wędlin i mięsa - - -
GRUDZIĄDZ - Wybickiego 28 - Tel. 239

Zamówienia poza domem uskuteczniam natychmiast

Ogłaszaj w Głosie Pomorsk.

Przezorna gospodyni używa tylko mydła

„Jeleń-Schicht“

Tanie przez swą wydajność

4571